

Utjecaj računovodstvenih politika na uspješnost poslovanja društva

Petarčić, Ivan

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **RRiF College of Financial Management / RRiF Visoka škola za financijski menadžment**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:198:106040>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

[Repository of Final Examination Papers University of Applied Sciences RRiF - Final Examination Papers and Diploma Papers](#)

zir.nsk.hr

image not found or type unknown

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE
FINANCIJE

Ivan Petarčić

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD
UTJECAJ RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA NA USPJEŠNOST
POSLOVANJA DRUŠTVA

Zagreb, 2016.

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE FINANCije

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD

**UTJECAJ RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA NA USPJEŠNOST POSLOVANJA
DRUŠTVA**

Ime i prezime studenta: Ivan Petarčić

Matični broj studenta: 15/14 – R – SDS

Mentor: Dr. sc. Šime Guzić, viši predavač

Zagreb, 2016.

UTJECAJ RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA NA USPJEŠNOST POSLOVANJA DRUŠTVA

SAŽETAK

Financijsko izvješćivanje zadnja je faza računovodstvenih poslova, a rezultira izradom financijskih izvješća kao što su bilanca, račun dobitka i gubitka, izvješće o novčanom tijeku, izvješće o sveobuhvatnom dobitku ili gubitku, izvješće o promjenama kapitala i bilješke uz financijska izvješća. S obzirom na to da su izvješća vrlo bitna različitim zainteresiranim stranama trebaju biti utemeljena na *fer* prezentiranju te prikazivati realno i objektivno financijski položaj, uspješnost poslovanja i novčane tijekove.

U cilju primjene načela razumljivosti, važnosti, pouzdanosti i usporedivosti podataka koji prikazuju financijski položaj, poslovni rezultat i novčane tijekove društva, financijska se izvješća sastavljaju u skladu sa usvojenim računovodstvenim politikama. Računovodstvene politike predstavljaju posebna načela, osnove, dogovore, pravila i praksu koje je usvojilo neko društvo za sastavljanje i prezentiranje financijskih izvješća. Računovodstvene politike donosi uprava društva, a na temelju Hrvatskih standarda financijskog izvješćivanja odnosno Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja. Takvim odabirom računovodstvenih politika osigurava se sastavljanje financijskih izvješća na temelju navedenih standarda o čemu se u financijskim izvješćima daje izričita izjava.

Pretpostavka je da ako su financijska izvješća sastavljena u skladu s navedenim računovodstvenim standardima imaju obilježja *fer* prezentiranja. *Fer* prezentiranje koje je omogućeno dosljednom primjenom računovodstvenih politika koje su sastavljene na temelju računovodstvenih standarda razumijeva prikazivanje informacija koje su u prvom redu pouzdane, usporedive, razumljive i relevantne. Izbor računovodstvenih politika u skladu s odgovarajućim računovodstvenim standardima omogućuje reguliranu kreativnost poslovnih rezultata i financijskog položaja, tj. postupanje u skladu sa standardima, a smanjuje mogućnost manipulacija u izvješćivanju. U ovome specijalističkom diplomskom radu prikazat će se različite mogućnosti izbora računovodstvenih politika u skladu sa standardima i njihovog utjecaja na uspješnost poslovanja društva, financijski položaj i novčane tijekove trgovačkih društava.

KLJUČNE RIJEČI: financijsko izvješćivanje, računovodstvene politike, uspješnost poslovanja, financijski položaj društva, utjecaj računovodstvenih politika, financijska izvješća

INFLUENCE OF ACCOUNTING POLICIES ON COMPANIES SUCCESS

SUMMARY

Financial reporting is the final phase of accounting and it results in completion of financial reports such as balance sheet, income statement, cash flow statement, statement of comprehensive profit or loss, statement of changes in equity and notes to the financial statements. Because of that the report is very important to different stakeholders and it is also important that they are fair and true.

Financial statements are based on principles of understandability, importance, reliability and comparability of data that reflect the state of financial position, business results and cash flows. Accounting policies are the specific principles, bases, conventions, rules and practices adopted by the company in preparing and presenting financial statements. Report must be assembled disinterested so they could present realistic situation. The accounting policies are settled by thy company's head office and they are based on the Croatian Financial Reporting Standards and the International Financial Reporting Standards. Such a selection of accounting policies reduces voluntarism in accounting and financial statements. Financial statements are based on accounting standards and because of that company gives unreserved statement.

The assumption is that financial statements are fair presented if they are prepared in accordance with accounting standards. Fair presentation that provides consistent application of accounting policies that are based on Croatian Financial Reporting Standards and International Financial Reporting Standards understood displaying information that is primarily reliable, comparable, understandable and relevant. The choice of accounting policies in accordance with the relevant accounting standards allows regulated creativity of business results, which means compliance with standards, and reduces the possibility of manipulation financial position, business results and cash flows. In this specialized graduate work will be displayed possible accounting policies in accordance with standards and their influence on business result, financial position and company's cash flows.

KEY WORDS: financial reporting, accounting policies, business success, company's financial position, influence of accounting policies, financial reports

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. ZNAČENJE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA ZA IZRADU FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA.....	3
2.1. Obuhvati računovodstvenih politika.....	3
2.1.1. Zakonski propisi	5
2.1.2. Računovodstveni standardi.....	5
2.1.3. Računovodstvena načela.....	6
2.2. Povezanost računovodstvenih i poslovnih politika	8
2.3. Računovodstvene politike i računovodstvene procjene.....	10
2.3.1. Skriveni dobitci	12
2.3.2. Skriveni gubitci	12
2.4. Promjena računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena.....	12
3. PODRUČJA PRIMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA	15
3.1. Računovodstvene politike u području dugotrajne imovine	15
3.1.1. Dugotrajna nematerijalna imovina	15
3.1.2. Dugotrajna materijalna imovina	19
3.1.3. Dugotrajna financijska imovina	21
3.1.4. Dugotrajna potraživanja	25
3.2. Računovodstvene politike u području kratkotrajne imovine.....	27
3.2.1. Potraživanja	28
3.2.2. Zalihe	30
3.3. Računovodstvene politike u području iskazivanja prihoda i rashoda.....	34
3.3.1. Utjecaj izbora politike rezerviranja na kvalitetu podataka financijskih izvješća	37
4. UTJECAJ PRIMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA NA KVALITETU FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA I USPJEŠNOST POSLOVANJA	39
4.1. Prikaz utjecaja metoda amortizacije na području dugotrajne materijalne imovine..	39

4.2. Prikaz utjecaja vrijednosnog usklađenja potraživanja na uspješnost poslovanja društva	45
4.3. Prikaz utjecaja izbora metode utroška zaliha na uspješnost poslovanja društva	47
4.4. Prikaz utjecaja rezerviranja na uspješnost poslovanja društva	50
4.5. Prikaz utjecaja politika troškova posudbe na uspješnost poslovanja društva	52
5. ZAKLJUČAK	54
6. LITERATURA	57
POPIS SLIKA I TABLICA	59

1. UVOD

Ovaj specijalistički diplomski rad nastao je u svrhu završetka specijalističkog diplomskog stručnog studija na RRiF Visokoj školi za financijski menadžment – smjer korporativne financije. Tema rada izabrana je na temelju kolegija Financijsko izvješćivanje koji je posljednji u nizu kolegija u dijelu evidentiranja poslovnih događaja i prikazivanja istih u financijskim izvješćima. S obzirom na to da je razumijevanje računovodstvenih načela, standarda i prakse ključno za sastavljanje financijskih izvješća, bitno je razumjeti da računovodstveni standardi dopuštaju primjenu različitih računovodstvenih politika. Stoga različite računovodstvene politike mogu utjecati na uspješnost poslovanja društva i na vrijednosti imovine, obveza i kapitala društva. Sve se navedeno u konačnici prikazuje u financijskim izvješćima.

Financijska izvješća pružaju informacije o financijskom stanju trgovačkog društva, uspješnosti poslovanja u izvještajnom razdoblju, primitcima i izdatcima novca kao i aktivnostima iz kojih isti proizlazi te još puno relevantnih informacija koje zainteresirane osobe mogu koristiti za donošenje odluka vezanih za upravljanje društvom ili drugih ekonomskih odluka koje se odnose na društvo. Korisnici financijskih izvješća mogu samo vjerovati da su podaci u tim izvješćima pouzdani i da prikazuju fer i istinito stanje društva odnosno uspješnost poslovanja u skladu s prihvaćenim računovodstvenim standardima. Međutim, u stvarnosti, financijskim izvješćima se može predstaviti i pogrešno stanje na način da se ne poštuju računovodstveni standardi i time prikaže veća ili manja uspješnost poslovanja odnosno financijski položaj društva u izvještajnoj godini.

Poticaj za pogrešno predstavljanje izvješća mogu imati poduzetnici i menadžeri, odnosno oni koji ih sastavljaju, zbog svojih vlastitih ciljeva. Manipulacija predstavlja bilo koju namjernu radnju ili propust osmišljen da pogrešnim, nepotpunim i nepouzdanim financijskim informacijama navede korisnike tih informacija na suboptimalno postupanje. Računovodstvene manipulacije koje su u suprotnosti sa standardima, načelima, poslovnom praksom i zakonima mogu biti kažnjive.

Rad se zasniva na pretpostavci da je izbor računovodstvenih politika u skladu s Hrvatskim standardima financijskog izvješćivanja odnosno Međunarodnim standardima financijskog izvješćivanja jamac *fer* izvješćivanju iako različit izbor računovodstvenih

politika omogućuje drukčiji poslovni rezultat, financijski položaj ili novčane tijekove trgovačkog društva. U tu svrhu sastavni dio financijskih izvješća jest pregled bitnih računovodstvenih politika odnosno izjava o postupanju u skladu s odgovarajućim računovodstvenim standardima.

Cilj ovog rada jest prikazati mogućnost upravljanja rezultatima poslovanja, i financijskim položajem trgovačkog društva primjenom različitih računovodstvenih politika, a koje su dopuštene računovodstvenim standardima. Također, pokušat će se pokazati da se tim kreativnim izborom računovodstvenih politika i njihovom primjenom pri sastavljanju financijskih izvješća može prikazati povoljniji financijski položaj i poslovni rezultat u kraćem razdoblju, odnosno da u duljem razdoblju različite računovodstvene politike daju jednake rezultate uspješnosti poslovanja i financijski položaj trgovačkog društva.

2. ZNAČENJE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA ZA IZRADU FINACIJSKIH IZVJEŠĆA

Suvremeni tržišni uvjeti postavljaju sve snažnije zahtjeve za kreativnijim upravljanjem poslovanjem koje je neizvedivo bez zadovoljavajuće informacijske podloge. Temeljni dio takvih informacija nastaje u računovodstvu i prikazuje se u financijskim izvješćima. Financijska izvješća krajnji su proizvod računovodstvenog procesa koji se temelji na odabranim računovodstvenim politikama. Koje će i kakve računovodstvene politike biti primijenjene, zavisi od ciljeva određenih poslovnom politikom društva. Stoga se značenje računovodstva, računovodstvenih informacija i računovodstvenih politika uočava tek u kontekstu upravljanja poslovanjem društva.

Za razumijevanje njihove uloge i važnosti u cjelokupnom računovodstvenom procesu te načina kojim se njima utječe na poslovnu uspješnost i financijski položaj potrebno je primarno razmotriti pojam računovodstvenih politika, područja njihove primjene, odgovornost za njihovo donošenje i primjenu kao i način njihova objavljivanja.

Naime, fleksibilnost regulatornih računovodstvenih okvira povećava mogućnost zlorabe kreativnog računovodstva "zbog toga se postavlja pitanje treba li postojati fleksibilnost u primjeni računovodstvenih postupaka i u kojoj mjeri."¹ Odgovor zašto je tako nalazi se u praksi koja pokazuje da financijske transakcije i ekonomski uvjeti nisu potpuno jednaki za sva trgovačka društva.

2.1. Obuhvati računovodstvenih politika

Računovodstvo je sastavni dio ukupnog informacijskog sustava društva koji osigurava potrebne kvantitativne informacije za potrebe planiranja i odlučivanja društvom. Riječ politika potječe od starogrčke riječi *polis* što znači grad, država, a u biti označava način vođenja, odnosno upravljanja gradom, tj. državom. "Iako se riječ politika primarno vezala uz državničke poslove, danas poprima značenje i određenih metoda i postupaka

¹ Belak, V. (2008) Kreativno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje. Računovodstvo, revizija i financije, XVIII, (8), str. 14.

kojima se provode neke aktivnosti."² Pa tako politika predstavlja primjerice plan ili smjer izvršavanja određenih radnji.

Prilikom izbora i usvajanja računovodstvenih politika poduzetnici trebaju voditi računa o sljedećim kriterijima računovodstvenih politika:

- a) opreznost,
- b) sadržaj važniji od oblika i
- c) značajnost (materijalnost).

Posebnu pozornost treba obratiti na pojavu **tihih pričuva** i (ili) **skrivenih gubitaka**. Oni nastaju zloupotrebom kriterija opreznosti, čime se gubi na vjerodostojnosti financijskih izvješća. Kriterij opreznosti zahtjeva da se u uvjetima neizvjesnosti poslovanja dobitci ne precjenjuju, a gubici ne podcjenjuju. S obzirom da je procjena elementarno pitanje računovodstvenih politika, važno je da se prilikom procjenjivanja bilančnih pozicija vodi računa o tome da računovodstvene politike imaju svoje okvire i da prezentiranje ne izlazi iz okvira fer prikaza poslovanja subjekta.

Uz primjenu računovodstvenih pretpostavki i kriterija računovodstvenih politika osigurati će se da informacije u financijskim izvješćima budu prije svega:

- a) **relevantne** za donošenje poslovnih odluka korisnika i
- b) **pouzdan**e (vjerno predaju poslovanje društva, odražavaju ekonomsku bit poslovnih događaja i transakcija, neutralne su i nepristrane, te cjelovite u svim značajnim dijelovima).

² Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager L. (2008). Analiza financijskih izvještaja, Zagreb, Masmedia d.o.o., str. 102.

2.1.1. Zakonski propisi

Najvažniji zakonski propis koji uređuje računovodstveno postupanje je Zakon o računovodstvu (Nar. nov., br. 78/15. i Uredba – 134/15.). Osim njega utjecaj na izbor računovodstvenih politika i evidentiranje računovodstvenih promjena mogu imati i sljedeći zakonski propisi:

- Zakon o porezu na dobit (Nar. nov., br. 177/04. – 50/16.)
- Zakon o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 177/04. – 136/15.)
- Zakon o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 73/13. – 143/14.)
- Zakon o trgovačkim društvima (Nar. nov., br. 11/93. – 110/15.).

Pri sastavljanju financijskih izvješća primjenjuju se i brojni drugi propisi koji uređuju pitanja pojedinih djelatnosti (banke, osiguranja, promet, trgovina i sl.) koji u nekim dijelovima mogu utjecati na opseg, sadržaj i kvalitetu financijskih izvješća. A u ovom prikazu dan je pregled najbitnijih za opći tip trgovačkog društva.

2.1.2. Računovodstveni standardi

Računovodstveni standardi predstavljaju razradu računovodstvenih načela u pogledu metoda obuhvata, računovodstvenog postupanja i prezentiranja podataka i informacija. Računovodstvena načela predstavljaju polaznu stavku za utvrđivanje računovodstvenih standarda. Razlikuju se Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja (dalje: MSFI) i nacionalni računovodstveni standardi, odnosno kada govorimo o Republici Hrvatskoj to su Hrvatski standardi financijskog izvješćivanja (dalje: HSFI).

U Hrvatskoj je primjena standarda financijskog izvješćivanja uređena čl. 17. Zakona o računovodstvu koji velika društva (u skladu s čl. 5. st. 5. Zakona o računovodstvu) i subjekte od javnog interesa (u skladu s čl. 3. Zakona o računovodstvu) obvezuje na primjenu MSFI-a dok ostala trgovačka društva primjenjuju Hrvatske standarde

financijskog izvješćivanja, osim u slučaju kada su ta društva pod nadzorom matice koja primjenjuje MSFI-je tada i ovisna društva mogu primjenjivati MSFI-e.

Razlog zašto postoje uz nacionalne i međunarodni standardi je u tome što su financijska izvješća velikih društava zanimljiva za investitore, a i druge korisnike na svjetskom tržištu koji mogu razumjeti financijska izvješća sastavljena na temelju MSFI-a. Tu je uvelike pomogla harmonizacija standarda financijskog izvješćivanja na međunarodnoj razini uglavnom pomoću MSFI-a kojom je omogućena usporedba financijskih izvješća društava iz istog sektora koja imaju sjedište u različitim državama.

2.1.3. Računovodstvena načela

Opća načela u svezi s mjerenjem i priznavanjem pozicija financijskih izvješća su opća pravila i postupci koje je prihvatila računovodstvena struka, a koriste se pri sastavljanju i prezentiranju financijskih izvješća opće namjene. Prema Okviru za primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja koji je sastavni dio Odluke o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (Nar. nov., br. 86/15.) u opća načela ubrajaju se:

- neograničenost vremena poslovanja
- nastanak događaja
- značajnost i sažimanje
- dosljednost (materijalnost)
- trošak nabave
- usporedivost
- opreznost
- prijeboj
- bilančni kontinuitet – početna bilanca
- odvojeno mjerenje stavki.

Sastavljanje, prezentiranje i objavljivanje financijskih izvješća temelji se na pretpostavci da poduzetnik posluje vremenski neograničeno i da će poslovati u doglednoj

budućnosti. S tim u svezi smatra se da poduzetnik nema namjere niti potrebe društvo likvidirati ili značajno smanjiti opseg poslovanja.

Sva financijska izvješća sastavljaju se na temelju pretpostavke nastanka poslovnog događaja osim izvješća o novčanom tijeku. Temeljna pretpostavka nastanka događaja zahtijeva da se učinci transakcija i ostalih događaja priznaju kada nastanu, a ne kada se primi ili isplati novac ili njegov ekvivalent. Evidentiraju se u računovodstvenim evidencijama i uključuju u financijska izvješća razdoblja na koje se odnose. Na taj način financijska izvješća osiguravaju informacije o prošlim transakcijama i ostalim događajima koji se koriste pri donošenju ekonomskih odluka.

Načelo značajnosti nalaže da se svaka značajna skupina sličnih pozicija treba odvojeno predložiti u financijskim izvješćima. Prema Okviru za primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja informacija je značajna ako njezino neobjavljivanje može utjecati na poslovne odluke korisnika koji odluke donose na temelju financijskih izvješća. Ako pojedinačne informacije o istoj imovini, obvezi ili drugim elementima financijskih izvješća nisu značajne onda se one u financijskim izvješćima mogu sažimati.

Načelo dosljednosti ima dvojako značenje. Prvo je da nalaže predložavanje i klasifikaciju pojedinih pozicija u financijskim izvješćima koja trebaju biti ista tijekom više obračunskih razdoblja, dok je drugo značenje da će se dosljedno primjenjivati računovodstvene politike s osnova priznavanja i mjerenja pozicija u financijskim izvješćima.

Pozicije u financijskim izvješćima mjere se po računovodstvenom načelu troška nabave ili troška proizvodnje (nabavne cijene). Ovo načelo polazi od pretpostavke da se na proizvode ili usluge ne može prenijeti veća vrijednost od nabavne. Međutim, poduzetnik prilikom priznavanja i mjerenja pozicija financijskih izvješća može koristiti i druge metode, kao što je na primjer metoda revalorizacije.

Načelo usporedivosti obvezuje trgovačka društva na to da se financijska izvješća sastavljaju na takav način da su elementi tih izvješća usporedivi iz razdoblja u razdoblje odnosno da su elementi financijskih izvješća jednog trgovačkog društva usporedivi s elementima financijskih izvješća drugih trgovačkih društva.

Načelo opreznosti podrazumijeva uključivanje stupnja opreznosti u prosuđivanju u uvjetima neizvjesnosti na način da imovina i prihodi mogu biti blago podcijenjeni, a obveze i rashodi blago precijenjeni. S tim u svezi nedopustivo je anticipiranje dobiti, a dozvoljeno je anticipiranje gubitka. Kod mjerenja imovine koristi se računovodstveno načelo niže vrijednosti, a kod mjerenja obveza koristi se računovodstveno načelo više vrijednosti. Međutim ono ne dopušta stvaranje skrivenih rezervi, odnosno namjerno i neobjektivno podcjenjivanje imovine ili prihoda ili namjerno i neobjektivno precjenjivanje obveze ili rashoda.

Načelo bilančnog kontinuiteta nalaže da početna bilanca za svaku poslovnu godinu odgovara bilanci prethodne godine. Na posljetku, načelo odvojenog mjerenja stavki prema Odluci nalaže da se stavke imovine, obveza i kapitala mjere odvojeno.

2.2. Povezanost računovodstvenih i poslovnih politika

Kako je već navedeno, riječ politika označava vođenje odnosno upravljanje pa možemo reći da prilikom donošenja poslovnih odluka zapravo je riječ o upravljanju društvom. U kontekstu upravljanja postoje tri razine:

- operativna – najniža razina
- taktička – srednja razina
- strateška – najviša razina

Ciljevi u poslovanju se postavljaju na najvišoj razini upravljanja odnosno strateškoj razini i oni su vezani uz dugoročnu orijentaciju društva. U tom kontekstu možemo govoriti i o poslovnoj politici društva. Kako bi se dugoročni ciljevi mogli ostvariti potrebno je odrediti i zadatke u kraćem roku te utvrditi koji su poželjni rezultati koji omogućavaju ostvarivanje dugoročnih ciljeva. Proces upravljanja podrazumijeva i stvaranje organizacijskih pretpostavki, u smislu efikasne provedbe odluka. Osim toga, podrazumijeva se i kontinuirana kontrola nad ostvarivanjem predviđenih ili planiranih rezultata i ciljeva.³

³ Ibid. str. 105.

Neovisno o razini upravljanja, za uspješno upravljanje društvom potrebne su kvalitetne informacije, a one temeljne za upravljanje oblikuju se u računovodstvu putem financijskih izvješća. To svakako mogu biti izvješća koja se predaju za javnu objavu ali i takozvana menadžerska izvješća koja su prilagođena menadžerima i u kojima su informacije prikazane na način prilagođen potrebama upravljanja i donošenja potrebnih odluka, a koja svoje ishodište nalaze u financijskim izvješćima. Ta upravljačka financijska izvješća nisu jednaka za sve razine upravljanja. Pa tako za stratešku razinu upravljanja ta izvješća sadrže općenite informacije, odnosno o cijelom društvu ili o onim segmentima koji su predmet donošenja strateških odluka. Nasuprot tome, kod taktičkog i operativnog upravljanja potrebne su što detaljnije informacije jer se koriste za kraća razdoblja upravljanja i uži segment odlučivanja. Prema tome, sve razine upravljanja koriste se računovodstvenim informacijama oblikovanim za te potrebe, a čiji izvor su financijska izvješća dopunjena odgovarajućim informacijama za potrebe donošenja relevantnih poslovnih odluka.

Zbog toga financijska izvješća moraju biti realna i prikazivati vjerodostojnu sliku stvarnog poslovanja. U tom kontekstu vrlo važnu ulogu imaju računovodstvene politike jer se njima može utjecati na vrijednost pozicija financijskih izvješća. Stoga je bitno da je menadžment upoznat sa mogućnostima utjecaja na financijski položaj i uspješnost poslovanja putem računovodstvenih politika kako bi uspješno provodio poslovne politike.

Slika 1: Odnos računovodstvenih politika i poslovne politike

Izvor: Prema Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager L. (2008). Analiza financijskih izvještaja, Zagreb, Masmedia d.o.o., str. 106.

Prethodna slika pokazuje odnos računovodstvene i poslovne politike te njihovo mjesto u cjelokupnom procesu upravljanja. Prema tome, izbor računovodstvenih politika uvijek treba temeljiti na postavljenim višim ciljevima poslovne politike društva.

2.3. Računovodstvene politike i računovodstvene procjene

Temeljni element računovodstvenih politika je određivanje metoda za procjenu vrijednosti neke transakcije, izbor tehnika i prakse knjiženja odnosno iskazivanja u financijskih izvješćima poslovnog događaja odnosno transakcije. Računovodstveni standardi često dopuštaju primjenu različitih metoda i postupaka procjene pozicija financijskih izvješća. Primjenom različitih metoda i postupaka dolazi se do različitih vrijednosti u financijskim izvješćima. Preciznije rečeno, dolazi do različitih vrijednosti imovine, obveza, kapitala, prihoda, rashoda te na kraju, naravno, i financijskog rezultata odnosno financijskog položaja. Iz tog razloga treba biti vrlo oprezan prilikom ocjene financijskog položaja i uspješnosti poslovanja. Izbor metode procjene je na menadžmentu, a ovisi o spektru dopuštenih metoda koje su uređene računovodstvenim standardima i zakonskim propisima.

Procjena bilančnih pozicija vezana je uz okvir računovodstvenog izvješćivanja, pri čemu važnu ulogu imaju računovodstvene pretpostavke i računovodstvena načela. Kao najvažnija načela, zbog toga jer se posebno odnose na procjene bilančnih pozicija, ističu se načelo troška nabave, načelo opreznosti i načelo dosljednosti.

Kao temeljno računovodstveno načelo u utvrđivanju vrijednosti pozicija bilance valja istaknuti načelo troška nabave koje zahtjeva vrednovanje imovinskih pozicija prema nabavnoj vrijednosti. Nabavnu vrijednost čine svi troškovi koji neposredno nastaju prilikom stjecanja nekog oblika imovine. Zbog primjene načela troška nabave svota iskazana na poziciji imovine u bilanci najčešće ne prikazuje njenu tržišnu vrijednost što treba imati na umu.

Osim načela troška nabave vrlo značajno mjesto u procjeni bilančnih pozicija zauzima i načelo opreznosti. Ono zahtjeva da se u uvjetima neizvjesnosti dobitci ne precjenjuju, a gubitci ne podcjenjuju. Prema tome imovinu je potrebno procjenjivati po trošku nabave ili neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome koja je od te dvije vrijednosti niža. Zloupotrebom ovog načela stvaraju se skriveni dobitci (tzv. tihe pričuve) ili skriveni gubitci.

Treće načelo koje je potrebno primjenjivati je načelo dosljednosti koje zahtjeva da se jednom izabrana računovodstvena politika dosljedno primjenjuje. Naravno, važno je primjenjivati i ostala računovodstvena načela kako bi podatci u bilanci bili pouzdani.

Prihodi i rashodi predstavljaju temeljne elemente računa dobiti i gubitka. Uz njih tu je naravno i dobitak ili gubitak odnosno rezultat razdoblja. Račun dobiti i gubitka ujedno predstavlja i uspješnost poslovanja društva. Međutim, prilikom procjene uspješnosti poslovanje nije dovoljno promatrati samo razliku između prihoda i rashoda odnosno rezultat poslovanja društva, već i sadržaj komponenti na osnovi kojih je takav dobitak ili gubitak utvrđen. To zahtjeva razmatranje problematike procjene prihoda i rashoda. Prihodi i rashodi su kategorije koje pokazuju promjene na imovini i obvezama vezane uz proces povećavanja kapitala, pri čemu prihodi povećavaju kapital, a rashodi ga smanjuju. S obzirom na to da su prihodi i rashodi usko vezani za imovinu i obveze proizlazi da kriterij procjene pozicija bilance vrijedi isto kao i kriterij procjene prihoda i rashoda. A to znači sljedeće:

- što su imovinske pozicije više podcijenjene to su rashodi veći što dovodi do manjeg financijskog rezultata i obrnuto
- što su pozicije obveza više precijenjene to su rashodi veći što dovodi do manjeg financijskog rezultata i obrnuto.

Zbog navedenog realnost financijskog rezultata uvelike ovisi od realnosti procjene pozicija bilance. Također, za razumijevanje i analizu uspješnosti poslovanja društva na temelju prihoda i rashoda potrebno je uvažiti i temeljne pretpostavke za priznavanje prihoda i rashoda. Prihodi se priznaju kada su stvarno izvjesni i sigurni, dok se rashodi priznaju i kada su mogući. Kada je riječ o utvrđivanju rezultata za taj postupak podloga postoji u računovodstvenom načelu, a to je načelo sučeljavanja prihoda i rashoda. Ono zahtjeva da se prihodima sučeljavaju samo pripadajući rashodi.

2.3.1. Skriveni dobitci

Zlouporabom načela opreznosti mogu nastati skriveni dobitci odnosno takozvane tihe pričuve. Još se u literaturi mogu pronaći i pod nazivom *latentne rezerve*, ali u praksi je najčešće korišten izraz tihe pričuve. One se javljaju u slučaju podcjenjivanja pozicija aktive i/ili precjenjivanjem pozicija pasive. Podcjenjivanjem pozicija aktive dolazi do precjenjivanja rashoda obračunskog razdoblja, a time i smanjenja financijskog rezultata. Najčešće se javljaju prilikom otpisa potraživanja, primjenom ubrzanih stopa amortizacije i slično. Precjenjivanjem obveza dolazi do povećanja rashoda, a time naravno i do smanjenja rezultata razdoblja. Do ovakvog utjecaja na rezultat najčešće se dolazi na način da se rezerviraju troškovi za rizike te obračunom troškova koji se mogu vremenski razgraničiti. Najčešći razlog oblikovanja tihih pričuva je iskazivanje manjeg dobitka razdoblja a samim time i plaćanja manje poreza na dobitak.

2.3.2. Skriveni gubitci

Nasuprot skrivenim dobitcima mogu se javiti i skriveni gubitci, a koji se javljaju, naravno, u suprotnim situacijama. Odnosno, precjenjivanjem pozicija aktive i/ili podcjenjivanjem pozicija pasive. I ova postupanja su suprotna načelu opreznosti. Razlog oblikovanja skrivenih gubitaka i time prikazivanjem većeg rezultata razdoblja je najčešće sakrivanje gubitka i odgoda gubitka za neka bolja razdoblja. Isto tako menadžeri često koriste skrivene gubitke kako bi prikazali bolji rezultat, a time dobili i ostvarili pravo na veći bonus.

2.4. Promjena računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena

Usvojene računovodstvene politike temelj su za sastavljanje financijskih izvješća i s obzirom na načelo dosljednosti one se moraju primjenjivati dosljedno iz razdoblja u razdoblje. Međutim, u određenim slučajevima može doći do promjene prethodno usvojenih računovodstvenih politika. To može biti zbog promjena računovodstvenih standarda ili pak

zbog odluke menadžmenta. Izborom nove računovodstvene politike dovodi do promjene rezultata poslovanja, a koje nisu rezultat stvarnog poslovanja već zbog promjene metoda obračuna ili priznavanja pojedinih stavki. Stoga je vrlo važno da korisnici financijskih izvješća imaju informacije ne samo zbog čega je došlo do promjene politika i kakve su one sada, već i informacije o tome koliko je ta promjena utjecala na uspješnost poslovanja društva i na njegov financijski položaj odnosno izvješće o novčanim tijekovima. Zbog toga se u bilješkama uz financijska izvješća prikazuje retroaktivna primjena novih računovodstvenih politika. To znači da se prikazuje primjena nove računovodstvene politike na protekla razdoblja kao da se ona oduvijek i primjenjivala.

Osim računovodstvenih politika, mogu se mijenjati i računovodstvene procjene kojima se mjere i priznaju elementi financijskih izvješća, a kojima se može značajno utjecati na uspješnost poslovanja društva. Priznavanje i mjerenje provodi se na temelju informacija dostupnih u vrijeme njihova utvrđivanja. Naravno, s protekom vremena dolazi i do promjene određenih okolnosti koje mogu imati utjecaj na prosudbu, odnosno mogu ukazivati na potrebu preispitivanja početnog mjerenja. Kada nastupe nove okolnosti menadžment je dužan pristupiti procjeni stavki financijskog izvješća čije će promjene utjecati na rezultat poslovanja u tekućem razdoblju, a neke će procjene utjecati na rezultat i u tekućem i u budućim razdobljima.

Posebno treba voditi računa da računovodstvene politike ne treba izjednačiti s računovodstvenim procjenama. Računovodstvene politike, kao što je rečeno predstavljaju izbor metoda, tehnika, dogovora i prakse, a računovodstvene procjene su usklađivanja knjigovodstvene vrijednosti neke imovine odnosno obveza ili svote trošenja neke imovine na temelju ocjene sadašnjeg stanja i budućih ekonomskih koristi. Promjene računovodstvenih procjena nastaju kao rezultat novih spoznaja, novih informacija o stanju imovine ili obveza te se ne smatraju ispravljanjem pogrešaka.

Treba voditi računa o tome da se promjena objavljenih primjenjivanih računovodstvenih politika mora primijeniti retroaktivno tj. na način kao da su se takve politike primjenjivale oduvijek tako da se isprave usporedne informacije objavljenih financijskih izvješća za razdoblja za koja se objavljuju podatci ili ako to nije izvedivo barem za prethodno razdoblje čiji se podatci objavljuju.

S druge strane računovodstvene procjene rezultat su neizvjesnosti i novih spoznaja o stanju neke imovine ili obveze koje zahtijeva promjenu (usklađenje) knjigovodstvene vrijednosti, ali se podatci iz prethodnih razdoblja ne moraju usklađivati budući da nije riječ o ispravcima pogrešaka ili promjene računovodstvenih politika.

3. PODRUČJA PRIMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Računovodstvene se politike primjenjuju na stavkama imovine, obveza te prihoda i rashoda. U nastavku se daju moguće računovodstvene politike u pojedinim područjima.

3.1. Računovodstvene politike u području dugotrajne imovine

Dugotrajna imovina se dijeli na četiri kategorije: nematerijalnu imovinu, materijalnu imovinu, financijsku imovinu i potraživanja. Svaka od tih kategorija ima različito početno i naknadno vrednovanje, a isto tako i različite opcije istih. U nastavku će se prikazati moguće računovodstvene politike prema kategorijama dugotrajne imovine.

3.1.1. Dugotrajna nematerijalna imovina

Računovodstveno postupanje s nematerijalnom imovinom uređeno je MRS-om 38 – *Nematerijalna imovina* odnosno HSFI-jem 5 – *Dugotrajna nematerijalna imovina*. U skladu s tim standardima nematerijalnom imovinom se smatra određiva nemonetarna imovina bez fizičkog sadržaja.

"Ponekad nematerijalna imovina može biti sadržana u fizičkom obliku (softver na CD-u), pravnom dokumentu (licencija ili patent), a može biti i materijalizirana (film)."⁴ U ovakvim slučajevima kada postoji dvojba oko svrstavanja imovine u materijalnu ili nematerijalnu primjenjuje se pravilo pretežitosti odnosno značajnosti i vrijednosti pojedinog oblika imovine. Stoga ako je na CD-u softver čija je vrijednost značajno veća od samog CD-a, odnosno vrijednost CD-a je zanemariva u odnosu na vrijednost softvera u takvim slučajevima taj CD gledamo kao nematerijalnu imovinu – softver.

⁴ Guzić, Š. (2007). Računovodstvo nematerijalne imovine. Računovodstvo, revizija i financije , XVII, (11), str. 37

Valja imati na umu da postoje slučajevi kada je nematerijalnu imovinu teško odvojiti od materijalne s obzirom da jedna bez druge ne mogu funkcionirati i posebno ne mogu pridonositi ekonomske koristi za društvo. Kao primjer može se navesti računalo i operativni sustav koji ga pokreće. U tom slučaju nije potrebno odvajati program i računalo već je potrebno nematerijalnu imovinu pridružiti materijalnoj i zajedno je amortizirati.

Najčešći oblici nematerijalne imovine su:

- znanstvene i tehničke spoznaje,
- dizajn i primjena novih procesa ili sustava,
- licencije, intelektualno vlasništvo,
- tržišno znanje i zaštitni znakovi (trgovačke marke, izdavački nazivi) i kao poseban oblik nematerijalne imovine,
- goodwill.

Svi ovi oblici nematerijalne imovine u praksi su poznatiji kao: računalni programi, patenti, autorska prava, filmovi, popisi kupaca, založna prava, dozvole za ribarenje, uvozne kvote, franšize (franchising), odnos s kupcima i dobavljačima, tržišni udio i marketinška prava.⁵

Nakon početnog priznavanja nematerijalne imovine ona se u poslovnim knjigama može voditi prema jednoj od dvije računovodstvene politike. Društvo može odabrati model troška ili model revalorizacije.

Model troška zahtjeva da se nakon početnog priznavanja nematerijalna imovina iskazuje po njezinome trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i sve akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. To konkretno znači da se imovina vodi prema nabavnim cijenama na jednom računu (kontu), a na korektivnom računu ispravak vrijednosti nematerijalne imovine do kojeg se dolazi amortizacijom odnosno procjenom vrijednosti nematerijalne imovine.

S druge strane, model revalorizacije zahtjeva da se nematerijalna imovina nakon početnog priznavanja prema nabavnoj vrijednosti iskazuje po njezinoj revaloriziranoj vrijednosti, što je njezina fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za naknadnu akumuliranu amortizaciju i sve naknadne akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti.

⁵ Ibid. str. 38.

Fer vrijednost nematerijalne imovine određuje se na aktivnom tržištu. Revalorizacija nematerijalne imovine provodi se u situaciji kada njena knjigovodstvena vrijednost bitno odstupa od fer vrijednosti.

Treba imati na umu da za neke oblike nematerijalne imovine ne postoji aktivno tržište na kojem bi se utvrdila fer vrijednost. Primjerice, aktivno tržište ne može postojati za robna imena, impresume, prava za objavljivanje glazbe i filmova, patente ili zaštitne znakove budući da su ovi oblici nematerijalne imovine jedinstveni. Isto tako, ponekad postoje transakcije kupnje i prodaje za određene oblike nematerijalne imovine, a te su transakcije razmjerno rijetke. Iz tih razloga cijena plaćena za jednu imovinu ne mora pružati dovoljno dokaza o fer vrijednosti druge imovine. U tim slučajevima kada ne postoji aktivno tržište nematerijalna se imovina u poslovnim knjigama treba iskazivati prema trošku nabave smanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od smanjenja imovine.

"U skupinu nematerijalne imovine pripada i *goodwill* (dobar glas). Svaka premija plaćena iznad procijenjene (*fer*) vrijednosti imovine tretira se kao *goodwill*."⁶ "*Goodwill* se može izračunavati na različite načine, a najčešće se utvrđuje kao rezidualna vrijednost, tj. kao veća plaćena svota (trošak stjecanja) za sve udjele nekoga poslovnog subjekta u odnosu na vrijednost neto imovine koja je zatečena kod stečenog subjekta, tj. kada se od vrijednosti imovine oduzmu obveze."⁷ Nasuprot *goodwillu*, postoji tzv. negativni *goodwill* odnosno dobitak od povoljnije kupnje. Dobitak od povoljnije kupnje iskazuje se kao prihod razdoblja u kojemu se priznaje stjecanje subjekta.

Uprava trgovačkog društva treba procijeniti da li nematerijalna imovina ima ograničeni ili neodređeni vijek upotrebe jer se imovina s ograničenim vijekom upotrebe amortizira u korisnom vijeku upotrebe, a imovina s neodređenim korisnim vijekom testira na umanjenje.

Ako je vijek upotrebe ograničen, treba odrediti duljinu vijeka trajanja ili broj proizvoda ili drugih sličnih jedinica koje čine taj vijek upotrebe imovine te se amortizacijski iznos treba sustavno rasporediti tijekom procijenjenog vijeka upotrebe. Primijenjena metoda amortizacije treba odražavati model u kojem će društvo koristiti

⁶ Prema Hazen, T. L., W. Markham, J. (2003) *Mergers, acquisitions and other business combinations*, USA, Thomson West, str. 505.

⁷ Guzić, Š., (2016) Procjena goodwilla i dobitka od povoljnije kupnje. *Računovodstvo revizija i financije*, XXVI, (9), str. 28.

očekivane buduće ekonomske koristi imovine. Ako se taj model ne može pouzdano odrediti standardi obvezuju na primjenu linearne metode amortizacije.

Primjer 1: Usporedba metoda obračuna amortizacije

Društvo razmatra metode amortizacije za softver kojeg koristi u proizvodnji. Nabavna vrijednost softvera je 100.000,00 kn, a procijenjeni vijek trajanja je 4 godine. Društvo procjenjuje da će softver donositi najveće buduće ekonomske koristi u prvoj godini te da će one postupno padati kako je i prikazano u sljedećoj tablici. Razlog takvog trenda je u tome što se na tržištu javljaju novi i bolji softveri koji prate unaprjeđenje procesa proizvodnje.

Godina	Metode obračuna amortizacije			
	Linearna		Amortizacija na temelju budućih ekonomskih koristi	
	Stopa amortizacije	Svota godišnje amortizacije	Stopa amortizacije	Svota godišnje amortizacije
1.	25%	25.000	35%	35.000
2.	25%	25.000	28%	28.000
3.	25%	25.000	25%	25.000
4.	25%	25.000	12%	12.000
Ukupno	100%	100.000	100%	100.000

Tablica 1: Prikaz usporedbe metoda obračuna amortizacije

Izvor: Izračun autora prema primjeru 1

Iz tablice je jasno vidljivo da svaka od navedenih metoda različito raspoređuje troškove amortizacije u procijenjenom vijeku trajanja softvera. Na primjer, u drugoj godini primjenom linearne metode prikazao bi se trošak od 25.000,00 kn, a amortizacijom na temelju budućih ekonomskih koristi trošak od 28.000,00 kn. Međutim, ako promatramo cijeli procijenjeni vijek trajanja softvera trošak amortizacije primjenom bilo koje metode u te četiri godine bit će jednak što je i jasno prikazano u posljednjem retku tablice.

Kada se temeljem analize svih relevantnih čimbenika ne može predvidjeti razdoblje tijekom kojeg će imovina moći stvarati neto priljeve novca za poduzetnike smatrati će se da nematerijalna imovina ima neodređeni korisni vijek upotrebe. Nematerijalna imovina s neodređenim vijekom upotrebe se ne amortizira.⁸ U tom slučaju poduzetnik testira imovinu za umanjene uspoređujući vrijednost imovine koji se može nadoknaditi s

⁸ Cirkveni, T., - urednik (2016) Hrvatski računovodstveni sustav. Zagreb, RRiF plus, str. 591.

knjigovodstvenom vrijednošću imovine jednom godišnje (na datum bilanciranja) odnosno kad god postoji naznaka da se nematerijalna imovina može umanjiti. Jedan od primjera ovakve vrste imovine je *goodwill*. Kako piše dr. sc. Š. Guzić u članku "Procjena *goodwill*a i dobitka od povoljnije kupnje"⁹ gotovo sve europske zemlje imaju praksu amortizacije iskazanog *goodwill*a, što nije u skladu sa zahtjevima MSFI-ja jer MRS 22 – *Poslovna spajanja* zahtjeva da se *goodwill* stečen u poslovnoj kombinaciji mjeri nakon početnog priznavanja po trošku umanjenom za akumulirane troškove umanjenja vrijednosti što znači da se ne amortizira već se testira na umanjenje. U hrvatskoj je računovodstvena praksa dvojna, odnosno veliki poduzetnici primjenjuju MSFI-je, a mali i srednji HSFI 2 – *Konsolidirani financijski izvještaji* koji zahtjeva da se *goodwill* amortizira u razdoblju od najviše pet godina.

3.1.2. Dugotrajna materijalna imovina

Dugotrajnom materijalnom imovinom, kako stoji u HSFI-ju 6 *Dugotrajna materijalna imovina*, smatra se imovina:

- a) namijenjena za korištenje u proizvodnji proizvoda ili isporuci dobara ili obavljanju usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe
- b) koja se očekuje koristiti duže od jednog razdoblja
- c) ona imovina koja je namijenjena za korištenje na neprekidnoj osnovi u svrhu aktivnosti poduzetnika.

Pojavni oblici ove vrste imovine su:

- nekretnine
- strojevi, oprema, alati i inventar
- transportna sredstva
- biološka imovina.

S obzirom na to da neke vrste dugotrajne materijalne imovine uređuju različiti standardi u nastavku će se prikazati naknadno mjerenje najčešće vrste imovine –

⁹ Ibid. str. 33.

Nekretnine, postrojenja i oprema, uređene HSFI-em 6 – *Dugotrajna materijala imovina* i MRS-om 16 – *Nekretnine, postrojenja i oprema*, odnosno amortizacija iste kojom se najčešće manipulira rezultatom.

Amortizacija predstavlja postupno trošenje određene imovine odnosno alokaciju nastalih troškova nabave na odgovarajuća obračunska razdoblja. "Društvo samo procjenjuje vijek uporabe (amortizacijsku stopu) za dugotrajnu imovinu sukladno vlastitim procjenama i računovodstvenim politikama."¹⁰ Kako bi uprava utvrdila koliki je koristan vijek trajanja sredstva i na taj način utvrdila amortizacijske stope treba razmotriti sljedeće:

- očekivanu uporabu imovine
- očekivano fizičko trošenje i starenje
- tehnološka ili trgovačka zastarjelost
- zakonska ili slična ograničenja vezena za uporabu imovine.

"Procjenom vijeka uporabe određuje se amortizacijska stopa i ona bi se dosljedno trebala primjenjivati iz razdoblja u razdoblje, prema načelu kontinuiteta." ¹¹

Standardi odobravaju sljedeće tri metode amortizacije:

- a) linearnu (pravocrtnu) metodu
- b) metodu opadajućeg salda, tzv. degresivna metoda
- c) metodu amortizacije po jedinici proizvoda, tzv. funkcionalna metoda.

U Hrvatskoj trgovačka društva najčešće koriste linearnu metodu, prije svega zbog jednostavnosti, a zatim i zbog toga jer je to jedina dopuštena metoda amortizacije Zakonom o porezu na dobit. Utvrđivanje vijeka trajanja sredstva i visina amortizacijskih stopa trebala bi biti stvar procjene, ali najčešće mali poduzetnici (kojih je najviše) koriste stope koje su propisane Zakonom o porezu na dobit. Na taj način praktički ne prikazuju stvarno trošenje imovine prema procijenjenom vijeku trajanja nego postupaju pragmatično budući da je takav obračun unutar porezno dopustivih okvira.

Drukčije zahtjeve imaju standardi kada je riječ o ulaganjima u nekretnine, a oni su uređeni HSFI-em 7 – *Ulaganja u nekretnine* i MRS-om 40 – *Ulaganja u nekretnine*.

¹⁰ Švigr, A., (2009) Računovodstvene politike i njihov utjecaj na poslovni i porezni rezultat. Računovodstvo revizija i financije, XIX, (12), str. 27.

¹¹ Brkanić, V. (2009) Bilančna kozmetika – dopuštena i nedopuštena "kreativnost" u financijskim i poreznim izvješćima. Računovodstvo, revizija i financije, XIX, (4), str. 52.

"Prema MRS-u 40 i HSFI-u 7 ulaganja u nekretnine podrazumijeva nekretnine (zgrade, dijelove zgrada, zemljište) koje se drže (od strane vlasnika ili najmoprimaca u financijskom najmu) radi:

- ostvarivanja prihoda od najma i/ili
- porasta tržišne vrijednosti ove imovine."¹²

Nakon početnog priznavanja ulaganja u nekretnine trgovačko društvo je dužno računovodstvenim politikama urediti način mjerenja, pri čemu standardi dopuštaju primjenu modela *fer* vrijednosti ili modela troška nabave. Trgovačka društva koja nakon početnog priznavanja izaberu model *fer* vrijednosti moraju na datum bilance uskladiti knjigovodstvenu vrijednost onoj tržišnoj. S druge pak strane, trgovačka društva koja nakon početnog priznavanja izaberu model troška nabave moraju utvrditi očekivani vijek uporabe nekretnina te istu amortizirati, osim zemljišta koja se ne amortiziraju. Kod obračuna amortizacije moguće je koristiti linearnu metodu, metodu opadajućeg salda i funkcionalnu metodu.

Nakon početnog priznavanja ulaganja u nekretnine ako trgovačko društvo odabere model *fer* vrijednosti ono je dužno na svaki datum bilance vršiti procjenu tržišne vrijednosti nekretnine te uskladiti vrijednost nekretnine, što znači da su moguća i povećanja i umanjenja vrijednosti. Ako pak društvo nakon početnog priznavanja odabere model troška nabave u svakom se razdoblju obračunava amortizacije što znači da će se u svakom razdoblju vrijednost umanjiti ovisno o stopi amortizacije odnosno procijenjenom vijeku uporabe nekretnine.

3.1.3. Dugotrajna financijska imovina

Financijskim se instrumentom smatra svaki ugovor temeljem kojeg nastaje financijska imovina jednog poduzetnika i financijska obveza ili vlasnički instrument drugog poduzetnika. U financijsku imovinu ubrajaju se sljedeće vrste imovine:

- vlasnički instrumenti

¹² Cirkveni, T. (2012) Računovodstveno praćenje ulaganja u nekretnine. Računovodstvo revizija i financije, XXI, (7), str. 33.

- zajmovi i depoziti
- ulaganja u vrijednosne papire
- ostala financijska imovina.

Kao dugotrajna financijska imovina najčešće se pojavljuju vlasnički instrumenti (udjeli i dionice), zajmovi i depoziti te ulaganja u vrijednosne papire. Vrlo zanimljiva, ali u Hrvatskoj ne toliko razvijena, je derivativna financijska imovina, poznata kao derivati ili izvedenice. U skladu s t. 39.9. MRS-a 39 – *Financijska imovina: priznavanje i mjerenje* izvedenica je financijski instrument ili drugi ugovor koji ima sva sljedeća tri obilježja:

- a) njegova se vrijednost mijenja ovisno o promjeni određene kamatne stope, cijene financijskog instrumenta, cijene robe, deviznog tečaja, indeksa cijena ili stopa, kreditne sposobnosti ili kreditnog indeksa, ili drugih varijabli, pod uvjetom da ako se radi o nefinancijskoj varijabli, ta varijabla nije specifična za jednu od ugovornih strana
- b) ne zahtijeva bilo kakvo početno ulaganje ili je to ulaganje manje nego što se obično zahtijeva za druge vrste ugovora za koje se očekuje da na sličan način odražavaju promjene tržišnih čimbenika
- c) podmiruje se na neki budući datum.

"Temeljne skupine izvedenica kojima se trguje na OTC tržištu¹³ (eng: *over-the-counter*) su sljedeće:

- *Forward* (terminski) ugovori – ovakav nestandardiziran ugovor sklapa se direktno između dvije strane, a predstavlja ugovor o kupnji i prodaji određene količine imovine na točno određeni datum po utvrđenoj ukupnoj cijeni.
- *Futures* ugovori – također je vrsta terminskog ugovora vrlo sličan *forward* ugovoru osim što je standardiziran kako bi se njime moglo trgovati, donosi garanciju izvršenja ugovora, a dobitak ili gubitak (izračunan između ugovorene cijene i one tržišne) realizira se na dnevnoj bazi.
- *Swap* ugovori – vrsta dvostrano obveznog ugovora o razmijeni plaćanja na određeni datum pri čemu je svako plaćanje izračunato na drugoj bazi (npr. valuti).

¹³ Sekundarno izvanburzovno tržište na kojem se trguje vrijednosnim papirima.

- Opcije – za razliku od ostalih izvedenica ova ne predstavlja dvostrano obvezan ugovor već samo pravo imatelju da kupi ili proda (*put* ili *call* opcija) određenu imovinu na određeni datum po određenoj cijeni."¹⁴

Financijska se imovina klasificira na sljedeći način:

- financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka
- ulaganja koja se drže do dospelosti
- zajmovi i potraživanja
- financijska imovina raspoloživa za prodaju.

U bilanci se financijska imovina početno vrednuje u trenutku kada poduzetnik postane jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovoreni uvjeti instrumenata. Početno mjerenje ovakve vrste imovine je po trošku stjecanja uvećanim za transakcijske troškove (osim imovine čija se promjena fer vrijednosti priznaje u RDG-u).

"Financijska imovina namijenjena trgovanju općenito je namijenjena držanju u kratkom roku i često se koristi za prodaju i zaradu u kratkom roku. Ovakva je imovina prikazana u bilanci prema tržišnoj vrijednosti, a svaka promjena u tržišnoj vrijednosti evidentira se u računu dobiti i gubitka."¹⁵

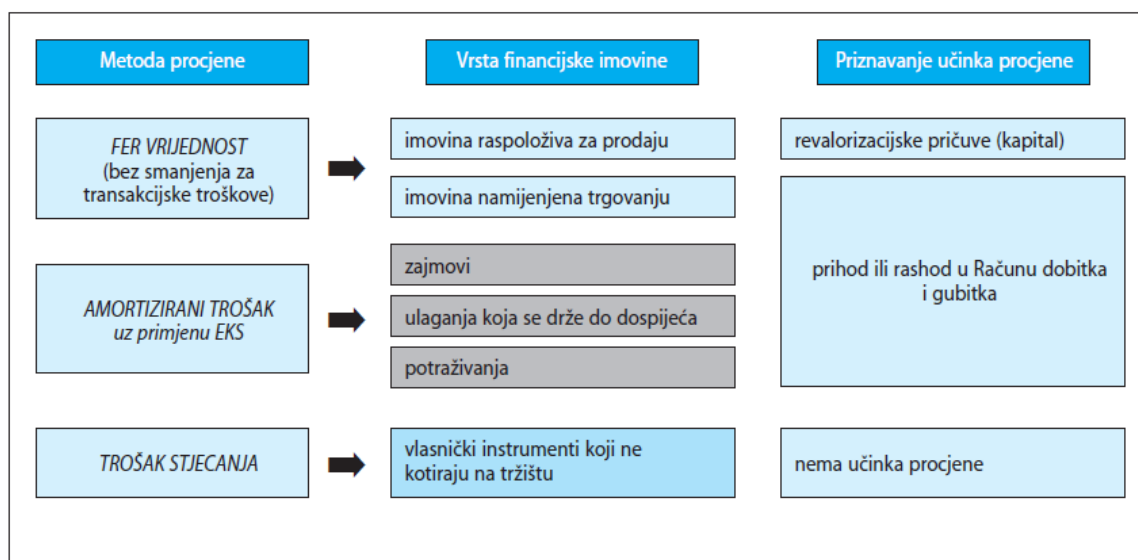
S druge pak strane, "financijska imovina raspoloživa za prodaju je nederivativna imovina, koja je u standardima neuspješno definirana kao imovina koja nije zajam ili potraživanje."¹⁶ Ovakva se imovina evidentira u bilanci također prema tržišnoj vrijednosti, a svaka promjena tržišne vrijednosti priznaje se kao revalorizacijska pričuva, čija se svota priznaje u Računu dobiti i gubitka tek kada je prodana.

U nastavku se daje slika koja vrlo jasno prikazuje koje metode procjene se koriste za koju vrstu financijske imovine te na koji se način priznaje učinak naknadne procjene te vrste imovine.

¹⁴ Prema M. Chisholm, A., (2009) Derivatives demystified – A Step-by-Step Guide to Forwards, Futures, Swaps and Options Second edition. A John Wiley and Sons Ltd. str. 1.-2.

¹⁵ Butler, C., (2013) Accounting for Financial Instruments. A John Wiley and Sons Ltd. str. 24.

¹⁶ Ibid.

Slika 2: Naknadno vrednovanje financijske imovine

Izvor: Skupina autora (2014) Računovodstvo poduzetnika. Zagreb, RRiF-plus d.o.o., str. 160.

Razlika između financijske imovine raspoložive za prodaju i namijenjene trgovanju je još i u tome što se kod prve prilikom početnog mjerenja uključuju i transakcijski troškovi dok se u drugu isti ne uključuju već terete rashod razdoblja. U transakcijske troškove mogu se uključiti samo oni troškovi koji se izravno pripisuju kupnji, izdavanju ili prodaji financijske imovine. Na primjer, kao transakcijski troškovi mogu se pojaviti provizija brokera, usluge odvjetnika, bankarske usluge, usluge revizora i drugi troškovi. Klasifikaciju u ove dvije skupine vrši sam poduzetnik zbog čega postoji mogućnost manipulacije uspješnošću poslovanja u izvještajnom razdoblju.

Na uspješnost poslovanja i financijski položaj društva različito utječe financijska imovina raspoređene na "raspoloživu za prodaju" od one raspoređene na "za trgovanje". Razlika je u tome što se transakcijski troškovi uključuju u nabavnu vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju, dok kod financijske imovine namijenjene za trgovanje transakcijski troškovi terete rashod razdoblja. Također, učinak procjene odnosno porast ili pad tržišne vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju ne prikazuje se u računu dobitka i gubitka već u bilanci kao revalorizacijske pričuve. S druge strane, učinak procjene odnosno promjena tržišne vrijednosti financijske imovine namijenjene trgovanju priznaje u računu dobitka i gubitka i time izravno utječe na uspješnost poslovanja.

3.1.4. Dugotrajna potraživanja

Potraživanje predstavlja zahtjev vjerovnika da mu dužnik plati dug ili izvrši neku drugu činidbu. Potraživanje može nastati u sljedećim slučajevima:

- prodajom dobara (gotovih proizvoda ili trgovačke robe)
- pružanjem usluga
- prodajom dugotrajne imovine
- najmom dugotrajne imovine.

Da bi se potraživanje priznalo u bilanci kao takvo ono mora zadovoljavati definiciju imovine, a ona kaže da je imovina resurs koji kontrolira poduzetnik kao rezultat prošlih događaja i od kojeg se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi kod poduzetnika. Međutim, poduzetnik također mora ispuniti još jedno pravilo priznavanja, a koje nalaže da poduzetnik može priznati potraživanje samo i isključivo kada on postaje jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovorni uvjeti.

Potraživanja koja su u stranoj valuti potrebno je evidentirati u funkcionalnoj valuti, primjenjujući na iznos u stranoj valuti spot tečaj između funkcionalne i strane valute koji je važeći na datum transakcije. Pod funkcionalnom valutom podrazumijeva se valuta primarnog ekonomskog okruženja u kojem poduzetnik posluje. Kada je riječ o potraživanjima čija se naplata odgađa na vremensko razdoblje dulje od godine dana, a nisu ugovorene kamate ili su ugovorene po stopi koja je niža od tržišne, ista se priznaju u iznosu koji predstavlja sadašnju vrijednost novčanih tokova diskontiranih primjenom tržišne kamatne stope. U nastavku se daje primjer priznavanja takvih potraživanja.

Primjer 2: Evidentiranje potraživanja čija se naplata odgađa na razdoblje dulje od godine dana bez ugovorenih kamata

Trgovačko društvo "A" d.o.o. prodalo je 1. 11. 2016. trgovačkom društvu "B" d.o.o. robu u vrijednosti od 200.000,00 kn. Ugovoreno je dospijeće plaćanja na dan 30. 2. 2018. bez obveze obračuna i plaćanja kamata. Tržišna kamatna stopa je 6%.

Formule potrebne za izračun su:

$$SV = \frac{VP}{r^n}$$

gdje simboli imaju značenje:

SV – sadašnja vrijednost

VP – vrijednost potraživanja

r – dekurzivni kamatni faktor

n – razdoblje obračuna kamata

$$r = 1 + \frac{k}{100}$$

gdje simboli imaju značenje:

k – konstantni dekurzivni kamatnjak

Datum	Sadašnja vrijednost	Ispravak vrijednosti
1.11.2016.	184.660	- 15.340
31.12.2016.	186.511	1.851
31.12.2017.	198.015	11.504
1.1.2018.	200.000	1.985

Tablica 2: Prikaz sadašnje vrijednosti dugotrajnih potraživanja

Izvor: Izračun autora prema primjeru 2

Na dan 1. studenog 2016. utvrđuje se sadašnja vrijednost potraživanja i za razliku se evidentira vrijednosno usklađenje potraživanja koja se priznaje u rashode razdoblja. Zatim se na datum bilance također mora utvrditi sadašnja vrijednost što je i prikazano u prethodnoj tablici. S obzirom na to da je na dan 31. prosinca 2016. sadašnja vrijednost potraživanja u odnosu na prethodnu izračunatu porasla, društvo je dužno evidentirati tu razliku u korist prihoda. Na isti način se postupa na 31. prosinca 2017.

Iz prethodnog primjera se može zaključiti da se potraživanja čija se naplata odgađa na rok dulji od godine dana odnosno za koja se ne ugovori kamata ili se ugovori niža od

tržišne svode na sadašnju vrijednost u skladu sa zahtjevima standarda na način da se razlika između ugovorene vrijednosti i diskontirane vrijednosti priznaje u rashode razdoblja. Takvo postupanje utječe na povećanje rashoda razdoblja i na smanjenje vrijednosti imovine u bilanci.

U Hrvatskoj se, s obzirom na zakonsku zabranu prodaje dobara sa odgodom duljom od godine dana¹⁷, dugotrajna potraživanja pojavljuju najčešće kod leasing društava koja daju dobra u financijski najam (leasing) te u situacijama kada je s vjerovnikom sklopljena predstečajna nagodba kojom je naplata dijela potraživanja ugovorena na rok dulji od godine dana.

Najjednostavnija mogućnost utjecaja na uspješnost poslovanja društva kada je riječ o potraživanjima je vrijednosnim usklađenjem ili otpisom istih. Vrijednosno se usklađenje provodi samo i isključivo ako postoji objektivan dokaz o umanjenju vrijednosti proizašle iz jednog ili više događaja nastalih nakon početnog priznavanja kada taj ili ti događaji utječu na procijenjene buduće novčane tokove od potraživanja koji se mogu pouzdano utvrditi. Postoji i mogućnost da neće biti moguće utvrditi zaseban događaj koji je uzrokovao umanjenje vrijednosti. Također, umanjenje vrijednosti je često uzrokovano zajedničkim učinkom više događaja.

3.2. Računovodstvene politike u području kratkotrajne imovine

Kratkotrajna se imovina, isto kao i dugotrajna, dijeli na više oblika. Kratkotrajnu imovinu možemo promatrati u četiri oblika, a to su:

- novac
- financijska imovina
- potraživanja
- zalihe (materijala, sirovine, trgovačke robe, gotovih proizvoda, sitnog inventara...).

¹⁷ Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (Nar. nov., br. 108/12., 144/12., 81/13., 112/13., 71/15 i 78/15.) određeno je da najdulji rok ispunjenja novčane obveze uz ugovaranje robno trgovačkog kredita ne može biti dulji od 360 dana.

S obzirom na to da kod novca i kratkotrajne financijske imovine nije moguće računovodstvenim politikama utjecati na rezultat poslovanja, u nastavku će se prikazati mogućnosti vrednovanja potraživanja i zaliha čijim se vrednovanjem najviše može manipulirati financijskom uspješnošću poslovanja društva.

3.2.1. Potraživanja

Potraživanja u skladu s HSFI-om 11 - *Potraživanja* mogu nastati kao rezultat različitih aktivnosti poduzetnika, kao na primjer:

- prodajom gotovih proizvoda
- prodajom trgovačke robe
- pružanjem usluga
- iznajmljivanjem imovine
- prodajom dugotrajne imovine.

Kratkotrajna se potraživanja priznaju u bilanci kao i dugotrajna, kada udovoljavaju definiciji imovine i samo i isključivo kada poduzetnik postaje jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovorni uvjeti. Početno se potraživanja mjere po fer vrijednosti. Kratkoročna se potraživanja naknadno mjere po početno priznatom iznosu umanjenom za naplaćene iznose i umanjenja vrijednosti. Za poduzetnike je ovdje zanimljivo umanjenje vrijednosti odnosno tzv. vrijednosno usklađenje potraživanja.

U skladu s t. 30. HSFI-ja 11 poduzetnik je dužan na svaki datum bilance procijeniti postoji li objektivan dokaz o potrebi umanjenja vrijednosti pojedinog potraživanja. U slučaju da postoji objektivan dokaz o potrebi umanjenja vrijednosti potraživanja, svota gubitka se mjeri kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti i procijenjenih budućih novčanih tijekova, a gubitak se priznaje kao rashod u računu dobitka i gubitka. Vrijednost potraživanja se umanjuje i gubici od umanjenja vrijednosti potraživanja nastaju samo i isključivo ako postoji objektivan dokaz o umanjenju vrijednosti proizašle iz jednog ili više događaja nastalih nakon početnog priznavanja imovine („događaj povezan s gubitkom“) kada taj događaj, ili više njih, utječe na procijenjene buduće novčane tokove od potraživanja koji mogu biti pouzdano utvrđeni. Moguće su i situacije kada nije moguće

utvrditi zaseban, jasan događaj koji je uzrokovao umanjenje vrijednosti, već je ono uzrokovano zajedničkim učinkom više događaja. Gubitci čiji se nastanak očekuje kao rezultat budućih događaja se ne priznaju, bez obzira na njihovu izvjesnost. Kao objektivan dokaz da je vrijednost potraživanja umanjena, prema t. 11.31. HSFI-ja 11, priznaju se:

- a) *značajne financijske teškoće dužnika*
- b) *nepoštivanje ugovora, poput nepodmirenja obveza ili zakašnjenja plaćanja, ili*
- c) *zbog nastanka mogućnosti da će dužnik pokrenuti stečajni postupak ili postupak druge financijske reorganizacije.*

Nakon što se utvrdi da postoji objektivan dokaz o smanjenju vrijednosti potraživanja, svota gubitka mjeri se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i procijenjenih budućih novčanih tijekova. Svota gubitka priznaje se u računu dobiti i gubitka pod uvjetom da su potraživanja priznata kao prihod. To proizlazi iz t. 11.34. HSFI-ja 11, koja zahtjeva da se umanjenje priznaje kao rashod, a ne ispravlja se izvorno priznati prihod¹⁸. Jednake zahtjeve nalazimo i u t. 18. MRS-a 18 - *Prihodi* koja zahtijeva sljedeće: *...ako se pojavi neizvjesnost povezana s naplatom iznosa koji je već uključen u prihod, nenaplativi iznos ili iznos čija naplata više nije vjerojatna priznaju se kao rashod, a ne kao usklađivanje prvotno priznatog prihoda. Iz svega navedenog proizlazi da se prilikom evidentiranja u knjigama postupa na način da se knjigovodstvena vrijednost smanjuje izravno na računu gdje je evidentirano potraživanje ili se upotrebljava račun ispravka vrijednosti, a s druge strane se knjiži trošak (rashod) od umanjenja. Preporuka je koristiti račun ispravka vrijednosti prilikom knjiženja vrijednosnog usklađenja kako bi se kasnije lakše mogla utvrditi svota početno priznatog potraživanja. U nastavku se daje primjer ispravka vrijednosti potraživanja koje je prethodno priznato kao prihod.*

Kako kod dugotrajnih potraživanja tako i kod kratkoročnih vrijednosno se usklađenje provodi samo i isključivo ako postoji objektivan dokaz o umanjenju vrijednosti proizašle iz jednog ili više događaja nastalih nakon početnog priznavanja kada taj ili ti događaji utječu na procijenjene buduće novčane tokove od potraživanja koji se mogu pouzdano utvrditi. Međutim u praksi je vrlo češća pojava da se vrijednosno usklađuju i otpisuju kratkotrajna potraživanja nego dugotrajna. Razlog tome je što je daleko manji broj

¹⁸ Pretpostavka je da se ispravak obavlja u novom obračunskom razdoblju.

potraživanja s rokom dospijeca većim od godine dana, ne samo zbog zabrane Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi već i zbog same poslovne prakse gdje se potraživanja u najvećoj mjeri oblikuju prilikom prodaje robe, a odgoda plaćanja nije dulja od godine dana zbog održavanja likvidnosti¹⁹ društva.

Visina vrijednosnog usklađenja može se utvrditi za svako potraživanje posebno prema procjeni, a može se i urediti računovodstvenim politikama. Računovodstvenim se politikama mogu odrediti uvjeti prema kojima se vrši vrijednosno usklađivanje i u kojoj mjeri se isto evidentira. Na primjer, društvo može temeljem iskustvenih podataka odrediti grupe potraživanja prema danima kašnjenja od roka dospijeca i visinu vrijednosnog usklađenja potraživanja iz pojedine grupe. Utjecaj vrijednosnog usklađenja potraživanja na uspješnost poslovanja prikazan je u točki 4.2.

3.2.2. Zalihe

Zalihama se u skladu s HSFI-om 10 - *Zalihe* i MRS-om 2 – *Zalihe* smatra ona kratkotrajna materijalna imovina:

- koja se drži zbog prodaje u redovitom toku poslovanja
- koja se drži u procesu proizvodnje za navedenu prodaju ili
- u obliku materijala ili dijelova koji će biti utrošeni u procesu proizvodnje ili u postupku pružanja usluga.

Ciklus reprodukcije zalihe obuhvaćaju sljedeće oblike:

- zalihe sirovina i drugog materijala koji ulazi u supstancu gotovog proizvoda
- zalihe rezervnih dijelova i drugog materijala koji ne ulazi u supstancu gotovih proizvoda
- zalihe nedovršene proizvodnje i poluproizvoda
- zalihe gotovih proizvoda
- zalihe trgovačke robe i drugo
- kratkotrajnu biološku imovinu.

¹⁹ Likvidnost je sposobnost društva da podmiri svoje kratkoročne obveze.

Zalihe se priznaju u bilanci kada je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi priteći poduzetniku, i kada zalihe imaju troškove ili vrijednosti koja se može pouzdano izmjeriti. Valja istaknuti da se odredbe MRS-a 2 i HSFI-a 10 bitno ne razlikuju. Pri početnom vrednovanju zalihe treba mjeriti po trošku nabave. Međutim, nakon početnog priznavanja zalihe se trebaju mjeriti po trošku ili po neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome što je niže.

Prilikom vrednovanja zaliha povijesnim troškom, on treba obuhvatiti sljedeće:

- troškove nabave zaliha
- troškove konverzije
- druge troškove koji su nastali u dovođenju zaliha na sadašnju lokaciju i sadašnje stanje.

Troškovi nabave zalihe obuhvaćaju kupovnu cijenu, uvozne carine, poreze (osim onih koji se kasnije mogu povratiti od poreznih vlasti, npr. pravo na odbitak pretporeza kod poreza na dodanu vrijednost), troškovi prijevoza, rukovanje zalihama i drugi troškovi koji se mogu izravno pripisati stjecanju zaliha. "Pozornost treba obratiti trgovačkim popustima, poput rabata i sličnih popusta koji se ugovaraju pri samoj nabavi dobara i neposredno se odobravaju na računu dobavljača. Oni se odmah trebaju isključiti iz troška nabave i ne smiju utjecati na nabavnu vrijednost."²⁰

Troškovi konverzije zaliha uključuju troškove izravno povezane s proizvodima kao što je izravan rad i slično. Oni uključuju i sustavno raspoređene fiksne i varijabilne opće troškove proizvodnje koji su nastali konverzijom materijala u gotove proizvode. Fiksni opći troškovi proizvodnje su neizravni troškovi proizvodnje koji ostaju relativno konstantni bez obzira na obujam proizvodnje, dok varijabilni opći troškovi proizvodnje su neizravni troškovi proizvodnje koji ovise o obujmu proizvodnje. Najčešći fiksni opći troškovi su trošak amortizacije i održavanje građevinskih objekata, dok najčešći varijabilni opći troškovi su indirektni materijal i rad u pogonu.

Drugi, odnosno ostali troškovi se uključuju u trošak zaliha samo u mjeri u kojoj su stvarno nastali u svezi dovođenja zaliha na sadašnju lokaciju i u sadašnje stanje. U praksi to bi bili troškovi dizajniranja proizvoda po posebnoj narudžbi. Kada je riječ o zalihama

²⁰ Jurić, Đ. (2015) Posebnosti godišnjeg obračuna za 2014. u trgovačkoj djelatnosti. Računovodstvo, revizija i financije, XXV, (2), str. 56.

sirovina i materijala ostali se troškovi ne bi trebali uključivati u trošak zaliha sirovina i materijala, osim u posve iznimnim slučajevima. Što znači da se drugi troškovi uključuju kod zaliha gotovih proizvoda, a kod ostalih zaliha kao što su sirovine i materijal vrlo rijetko.

Utjecaj na uspješnost poslovanja društva najčešće je moguća primjenom različitih računovodstvenih politika koje se odnose na mjerenje utroška zaliha. Tu su moguće sljedeće metode:

- a) FIFO metoda (prvi ulaz – prvi izlaz)
- b) metoda prosječnog ponderiranog troška
- c) metoda specifične identifikacije.

Metoda standardnog troška ili metoda trgovine na malo smatra se posebnom tehnikom utvrđivanja vrijednosti zaliha koje su dopustive ako daju rezultate približno primjeni tehnike po trošku nabave.

Metoda standardnog (uobičajenog) troška uzima u obzir uobičajene količine materijala, rezervnih dijelova, uobičajenu učinkovitost i iskorištenost kapaciteta. Ova metoda redovito se preispituje i u slučaju promjene uvjeta mijenja. "Uvjet za primjenu ove metode je da se dobivaju rezultati približni primjeni tehnike po trošku nabave."²¹

Metoda specifične identifikacije primjenjuje se u okolnostima kad predmeti zaliha nisu redovito međusobno razmjenjivi i koji su izdvojeni za specifične projekte. Ta "metoda se ne može primjenjivati u slučajevima gdje postoje velike količine predmeta zaliha koji se mogu međusobno razmjenjivati kako se ne bi utjecalo na iskazivanje dobitka ili gubitka."²² "Osnovna obilježje ove metode je da se specifičnim jedinicama predmeta zaliha pridružuju njihovi stvarni povijesni troškovi, što znači da se troškovi zaliha pridružuje ovisno o stvarnom fizičkom tijeku zaliha, što kod ostalih metoda obračuna zaliha ne mora biti."²³ Primjena ove metode važna je kod nerazmjenjivih predmeta zaliha iz razloga što troškovi zaliha bitno određuju prodajnu cijenu svakog pojedinog predmeta.

Metoda "prvi ulaz – prvi izlaz" odnosno tzv. FIFO metoda (first in – first out) znači da će zaliha koja je prva nabavljena biti prva terećena na troškove ili rashode. Ova se

²¹ Skupina autora (2014) Računovodstvo poduzetnika. Zagreb, RRI plus, str. 555

²² Ibid.

²³ Ibid., str. 558.

metoda temelji na fizičkom tijeku ulaza odnosno nabave zaliha, neovisno o cijeni tih zaliha. Primjena ove metode u uvjetima umjerenog rasta cijena rashodi će biti terećeni za jeftinije zalihe koje su prve nabavljene, dok će u zalihama pri kraju ostati najskuplje zalihe. Jedan od ciljeva FIFO metode jest pokazati otprilike fizički tijek zaliha što bi se prema prirodnom redoslijedu trebalo pojaviti, što bi značilo da se prve nabavljene zalihe prve i utroše, a nove ostavljaju za buduće razdoblje. U stvarnosti utrošak zaliha ne mora nužno fizički odgovarati obračunu troška, što znači da prvo nabavljene zalihe ne moraju nužno biti prve utrošene, ali će se u rashode priznati kao da i jesu. Sukladno tome u primjeni FIFO metode jedino je važno kada su predmeti zaliha nabavljeni. Prednost ove metode u uvjetima umjerene inflacije je u tome da vrijednost zaliha na kraju prikazuje vrijednost najbližnju tekućim troškovima nabave zaliha jer su one vrednovane prema višim cijenama. Osnovni je nedostatak ove metode u uvjetima umjerene inflacije u tome što će troškovi za prodano (rashodi) biti niži od zamjenskih troškova zaliha. Tu dolazi do sučeljavanja starih troškova zaliha s prihodima koji su znatno bliskiji tekućem trošku i na taj način dolazi do devijacije u dobitku, odnosno do većeg dobitka u odnosu na tekuće uvjete.

Metoda prosječnog ponderiranog troška temelji se na pretpostavci da će obračun utroška ili prodaje zaliha biti izveden prema prosječnom ponderiranom trošku odnosno cijeni zaliha raspoloživih za utrošak. Prosječni ponderirani trošak utvrđuje se na način da se ukupna vrijednost zaliha podijeli s količinom na zalihama. U okolnostima kada se nabavne cijene mijenjaju, svaka nova nabava odredit će i novu prosječnu cijenu koja će biti temelj za knjiženje utroška ili prodaje.

Postoje dva načina korištenja ove metode, kontinuirani i periodični. Bitno je istaknuti da svaki od tih načina daju različite rezultate u pogledu troškova i vrijednosti zaliha na kraju. Prednost primjene metode prosječne ponderirane cijene u obračunu zaliha je u jednostavnosti primjene u praksi, izrazito ako se obračun izvodi računalnim putem. S obzirom na to da je vrlo rijetka pojava da netko u praksi vodi knjige bez uporabe računala ova metoda je i najčešće korištena. Što se nedostatka tiče, najbitniji je u tome što se mogu pojaviti nerealni rezultati u slučaju znatnijeg rasta cijena jer će prosječne cijene biti niže od zamjenskih troškova nabave zaliha. Jedan od problema koji se često javlja u praksi je da nastaju knjigovodstvene razlike u troškovima zbog množenja s beskonačnim decimalnim brojevima, a rješava se rasknjižavanjem koje se provodi s vremena na vrijeme. Usporedba metoda obračuna amortizacije prikazuje se u točki 4.1.

3.3. Računovodstvene politike u području iskazivanja prihoda i rashoda

Prihod, u skladu s HSFI-em 15 – *Prihodi* i MRS-om 18 *Prihodi* predstavlja povećanje ekonomskih (gospodarskih) koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja imovine ili smanjenja obveza, kada ti priljevi imaju za posljedicu povećanje kapitala (glavnice), osim povećanja kapitala koji se odnose na unose (uplate) sudionika u kapitalu.

U prihode se ne uključuju svote koje su naplaćene u ime trećih osoba, kao što je porez na dodanu vrijednost, transferna sredstva, refundacije za račun trećih osoba i slično iz razloga što one ne predstavljaju ekonomsku korist poduzetnika i povećavaju kapital. Prihodi se određuju po fer vrijednosti primljene naknade ili potraživanja, umanjene za odobreni rabat ili drugi trgovački popust odobren kupcu u trenutku prodaje. Fer vrijednost predstavlja naknadu za koju se neko sredstvo može razmijeniti ili obveza podmiriti, između poznatih i spremnih strana u transakciji pred pogodbom. Najčešće je ta naknada izražena u novcu ili novčanom ekvivalentu, a svota prihoda jednaka je svoti novca i novčanih ekvivalenata koji je primljen ili se potražuje.

Moguće su situacije kada se priljev novca odgađa te tada fer vrijednost može biti manja od iznosa potraživanja. Primjerice ako subjekt kupcu da besamatni zajam ili zajam sa kamatnom stopom nižom od tržišne tada se fer vrijednost prihoda mjeri diskontiranjem svih budućih primitaka, a razlika između fer vrijednosti i ugovorenog iznosa priznaje se kao prihod od kamata.

Prihode je moguće priznati onda kada je vjerojatno:

- da će buduće ekonomske koristi pritjecati u poduzeće
- da se svota prihoda može pouzdano procijeniti.

Kada je riječ o prihodima od prodaje robe, uz ova dva uvjeta za priznavanje moraju se zadovoljiti i svi sljedeći uvjeti:

- subjekt je prenio na kupca značajne rizike i koristi od vlasništva nad robom
- subjekt ne zadržava neprekidno sudjelovanje u poslovanju do razine koja se obično povezuje s vlasništvom, ni stvarnu kontrolu nad prodanom robom

- troškovi koji su nastali ili će nastati u vezi sa transakcijom mogu se pouzdano izmjeriti.

Za priznavanje prihoda od pružanja usluga, osim gore navedena dva uvjeta koji su istaknuti za priznavanje prihoda od prodaje robe i usluga moraju se zadovoljiti još i sljedeći uvjeti:

- stupanj dovršenosti transakcije može se pouzdano izmjeriti
- troškovi nastali transakcijom i troškovi koji će nastati za dovršenje transakcije mogu se pouzdano izmjeriti.

Za priznavanje prihoda od usluga treba napomenuti da ako postoji situacija da se ishod transakcije ne može pouzdano procijeniti, a vjerojatno je da će subjekt nadoknaditi nastale troškove, tada se prihod priznaje do visine nastalih troškova. S druge pak strane, ako postoji vjerojatnost da se troškovi neće moći nadoknaditi tada se prihod ne priznaje. To je računovodstveno pravilo za priznavanje prihoda i na taj način se može utjecati na uspješnost poslovanja u pojedinoj godini. Međutim, takvo pravilo nema alternativu te se pretpostavlja da za usluge nema prihoda ako se troškovi ne mogu nadoknaditi, tj. nema dobitka ako se može nadoknaditi samo visina troškova jer će se iskazati prihodi samo do visine nastalih troškova.

Rashodi, suprotno od prihoda, predstavljaju smanjenje ekonomskih koristi kroz obračunsko razdoblje u obliku odljeva ili iscrpljenja imovine ili stvaranja obveza što za posljedicu ima smanjenje kapitala, osim onog u svezi s raspodjelom sudionicima u kapitalu.

Rashodi se priznaju u računu dobiti i gubitka kada smanjenje budućih ekonomskih koristi proizlazi iz smanjenja imovine ili povećanja obveza koja se može pouzdano izmjeriti. To konkretno znači da se rashodi pojavljuju istodobno s priznavanjem povećanja obveza ili smanjenja imovine.

Prijašnjih godina rashodi su se dijelili na tri vrste: poslovne, financijske i izvanredne. Od ove se godine dijele samo na poslovne i financijske, pri čemu u poslovne rashode uključuju:

- materijalne i ostale vanjske troškove

- troškove osoblja
- amortizaciju
- ostale troškove
- vrijednosna usklađenja dugotrajne imovine
- vrijednosna usklađenja kratkotrajne imovine
- rezerviranja
- ostale poslovne rashode.

S obzirom na to da su moguće računovodstvene politike čijom primjenom proizlaze većina gore navedenih rashoda u ovom se dijelu neće objašnjavati nastajanje pojedinih rashoda, a rezerviranja su obrađena u sljedećem podnaslovu.

Financijski se rashodi u računu dobiti i gubitka prikazuju kao kamate, tečajne razlike i slične troškove grupirani u dvije skupine, na one koji su proizašli iz odnosa s povezanim poduzetnicima i odnosa s nepovezanim poduzetnicima.

Kod financijskih su rashoda poduzetnicima najzanimljivija stavka troškovi posudbe. Oni se priznaju kao rashodi u razdoblju u kojem su nastali osim ako se kapitaliziraju. U skladu s t 16.36. HSFI-a 16 – *Rashodi* i MRS-om 23 – *Troškovi posudbe* kvalificiranom se imovinom smatra imovina kojoj je potrebno znatno vremensko razdoblje (više od jedne godine) da bi bila spremna za namjeravanu uporabu ili prodaju. Prema HSFI-ju moguće je troškove posudbe koji se odnose za nabavu (stjecanje, izgradnju ili proizvodnju) te imovine kapitalizirati, dok je prema MRS-u to obveza. Kapitalizirati troškove posudbe za poduzetnika znači da neće odmah prikazati rashod u Računu dobiti i gubitka već smanjenjem vrijednosti imovine u čiju su se nabavnu vrijednost uključili troškovi posudbe. Tu se kao primjer mogu navesti sljedeće vrste imovine:

- zalihe
- proizvodni pogodni
- energetska postrojenja
- nematerijalna imovina
- ulaganja u nekretnine.

Glavna je karakteristika kvalificirane imovine da je riječ o imovini koja u trenutku stjecanja nije spremna za namjeravanu uporabu ili prodaju. Drugim riječima, kvalificirana

imovina kojoj je potrebno znatno razdoblje da bi bila spremna za namjeravanu uporabu ili prodaju. Prema tome, "pri definiranju kvalificirane imovine najznačajnije je utvrditi namjenu nabavljene imovine i mogućnost njezine uporabe."²⁴

Kapitalizirati se mogu samo troškovi posudbe nastali za vrijeme stjecanja, izgradnje ili proizvodnje kvalificirane imovine. Što znači u trenutku kada je imovina spremna za namjeravanu upotrebu ili prodaju društvo više ne smije kapitalizirati troškove posudbe već za iste tereti rashod razdoblja.

3.3.1. Utjecaj izbora politike rezerviranja na kvalitetu podataka financijskih izvješća

Rezerviranje je sadašnja obveza proizašla iz prošlih događaja, a za čije se podmirenje očekuje odljev imovine. Odnosno, "rezerviranje je obveza neodređenog vremena ili svote."²⁵ Bitna razlika između redovnih obveza i rezerviranja jest u tome što je kod rezerviranja vrijeme nastanka obveze ili svota budućih izdataka neizvjesna. Često se u praksi ne shvaća pojam te neizvjesnosti te se isti poistovjećuje sa nepredvidivosti stoga je bitno napomenuti da se nepredvidivom obvezom smatra sadašnja obveza čija se svota na datum bilance ne može pouzdano procijeniti ili nije vjerojatno da će nastati obveza odljeva imovine društva.

Od računovodstvenih standarda o rezerviranjima govori MRS 37 – *Rezerviranja*, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina te HSFI 14 – *Vremenska razgraničenja* i HSFI – *Rashodi*.

Kako bi u financijskim izvješćima rezerviranja bila priznata ona moraju zadovoljavati sljedeća tri uvjeta:

- trgovačko društvo ima sadašnju obvezu koja je rezultat prošlih događaja
- postoji vjerojatnost da će podmirenje obveza zahtijevati odljev imovine društva
- svota obveze može se pouzdano procijeniti.

²⁴ Cirkveni Filipović, T. (2016) Računovodstvo troškova posudbe. Računovodstvo revizija i financije, XXVI, (10), str. 13.

²⁵ Guzić, Š. (2014) Računovodstvo rezerviranja. Računovodstvo revizija i financije, XXIV, (8) str. 28.

Ako neki od navedenih uvjeta nisu zadovoljeni takva se obveza smatra nepredvidivom, a kao takva se ne iskazuje u bilanci nego se može objaviti samo u bilješkama uz financijska izvješća.

Člankom 11. Zakona o porezu na dobit²⁶, propisana su rezerviranja koja su porezno priznata, a to mogu biti rezerviranja za:

- otpremnine
- obnavljanje prirodnih bogatstava
- troškove po započetim sudskim sporovima
- neiskorištene godišnje odmore.

Osim navedenoga, društvo može rezervirati i za troškove po započetim zakonski utvrđenim arbitražnim postupcima i postupcima mirenja, koja su također porezno priznata. Također moguće je izvršiti i rezerviranje za troškove popravka u jamstvenom roku.

Troškovi rezerviranja za restrukturiranje nisu porezno priznati troškovi nego se ti troškovi priznaju u razdoblju kada su nastali. Restrukturiranjem se smatraju događaji kao što su prodaja ili napuštanje poslovnog programa, premještanje poslovnih aktivnosti sa jedne lokacije na drugu, promjene strukture rukovodstva i slično. Rezerviranja za restrukturiranje uz ispunjavanje uvjeta za rezerviranje moraju ispuniti i odgovarajuće uvjete prema zahtjevu t. 72. MRS-a 37. Obveza za restrukturiranje nastaje samo u slučaju ako društvo ima detaljan formalni plan restrukturiranja i ako stvori opravdana očekivanja osoba na koje se plan odnosi da će izvršiti restrukturiranje i to započinjanjem provedbe plana ili izlaganjem njegovih glavnih značajki osobama na koje se isti odnosi.

Ako se računovodstvenim politikama uredi da će se rezervirati za pojedine skupine sadašnjih obveza, uz naravno zadovoljenje zahtjeva standarda, društvo je dužno rezerviranje obaviti neovisno o tome hoće li zbog tog rezerviranja društvo iskazati dobitak ili gubitak razdoblja. Standardi dopuštaju i promjenu računovodstvenih politika, a to znači da je društvo dužno (kada se donese odluka o promjeni računovodstvenih politika) iskazati sve razlike u odnosu na dosadašnje politike odnosno prikazati kao da su se novodonesene politike oduvijek primjenjivale.

²⁶ Nar. nov., br. 177/04. – 50/16.

4. UTJECAJ PRIMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA NA KVALITETU FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA I USPJEŠNOST POSLOVANJA

U nastavku rada prikazati će se na primjerima kako je moguće odabirom različitih računovodstvenih politika utjecati na poslovnu uspješnost, odnosno na rezultat poslovanja i financijski položaj trgovačkog društva, a jednako tako i na kvalitetu financijskih izvješća.

4.1. Prikaz utjecaja metoda amortizacije na području dugotrajne materijalne imovine

Kako je već prethodno rečeno, najjednostavniji način utjecaja na uspješnost poslovanja u području dugotrajne materijalne imovine trgovačkim društvima omogućava izbor metoda amortizacije. MSFI-ma i HSFI-ma dopuštene metode amortizacije koje su linearna, degresivna i funkcionalna metoda.

U tablicama u nastavku prikazati će se obračuni amortizacije različitim metodama na temelju primjera u nastavku.

Primjer 3: Primjena različitih metoda amortizacije

Nabavljeno je osnovno sredstvo čija cijena iznosi 180.000,00 kuna. Prilikom nabave dugotrajne materijalne imovine s ciljem dovođenja iste u funkcionalno stanje za korištenje nastali su troškovi u svoti od 20.000,00 kuna. S obzirom na navedeno na računu (*kontu*) osnovnog sredstva u uporabi je nabavna vrijednost u ukupnoj svoti od 200.000,00 kuna. Vijek trajanja dugotrajne materijalne imovine procjenjuje se na 5 godina.

Linearna (ravnomjerna ili pravocrtna) metoda obračuna amortizacije nematerijalne i materijalne imovine je najjednostavnija za primjenu, a izračunava se na način da se osnovica za amortizaciju pomnoži sa godišnjom stopom amortizacije. Godišnja stopa amortizacije izračunava se na sljedeći način:

$$Am\% = \frac{100}{n}$$

gdje simboli imaju značenje:

n – vijek trajanja u godinama

Godina	Stopa amortizacije	Svota godišnje amortizacije	Akumulirana amortizacija	Sadašnja knjigovodstvena vrijednost
0.				200.000
1.	20%	40.000	40.000	160.000
2.	20%	40.000	80.000	120.000
3.	20%	40.000	120.000	80.000
4.	20%	40.000	160.000	40.000
5.	20%	40.000	200.000	-

Tablica 3: Prikaz obračuna amortizacije prema linearnoj (ravnoj) metodi

Izvor: Izračun autora prema primjeru 3

Iz prethodne tablice vidljivo je da je u svakoj godini svota amortizacije ista čime se u svakom razdoblju za jednaku svotu umanjuje EBITDA²⁷ – dobit prije oporezivanja, deprecijacije i amortizacije. EBITDA je mjera koja dobro može poslužiti za usporedbu rezultata poslovanja različitih društava bez utjecaja politika amortizacije.

"Degresivna metoda (metoda opadajućeg salda) amortizacije rezultira smanjenjem amortizacijske svote tijekom korisnog vijeka trajanja imovine koja se amortizira."²⁸ Prema ovoj metodi u prvim se godinama iskazuju najveće svote amortizacije dok kasnije ona pada. Temelj ove metode je pretpostavka da sredstva u svom korisnom vijeku najviše pridonose stvaranju prihoda u početnim godinama, dok u kasnijim godinama zbog svoje istrošenosti ne mogu pridonositi istim kapacitetom kao i u početnim. Ovakva pretpostavka je i u redu, ali ako uzmemo u obzir da sredstva u kasnijim godinama stvaraju i veće troškove održavanja nego u početnim dolazimo do zaključka da stvarno fizičko trošenje i degresivna metoda su obrnuto razmjerni.

Degresivna metoda može se računati na dva načina, primjenom aritmetičkog oblika ili geometrijskog oblika opadajućeg salda. Razlika između ove dvije metode je u tome što kod prve svota amortizacije pada jednako svake godine i pri tome jednako pada i stopa amortizacije, dok kod potonje, stopa otpisa je jednaka ali zato se svake godine sadašnja

²⁷ Earning before income tax, depreciation and amortization

²⁸ Skupina autora (2014.) Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja. Zagreb, RRIF-plus d.o.o., str. 666.

vrijednost umanjuje za do tada obračunanu amortizaciju. Matematički gledano, geometrijski oblik opadajućeg salda može se razvući na bezbroj godina, zbog toga se u praksi prilikom primjene ove metode kada ostane vrijednost koja nije toliko značajna (5 % do 10 % od nabavne vrijednosti) izvrši otpis tog ostatka vrijednosti.

Svota godišnje amortizacije kod aritmetičkog oblika degresivne metode izračunava se na sljedeći način:

$$Am_n = \frac{NV}{v} + \frac{(v - 1 - 2n) \times r}{2}$$

gdje simboli imaju značenje:

Am_n – svota amortizacije za n-tu godinu

NV – nabavna vrijednost

v – korisni vijek trajanja

n – godina za koju se računa amortizacija

r – razlika između visine amortizacijske svote po godinama

Godina	Stopa amortizacije	Svota godišnje amortizacije	Akumulirana amortizacija	Sadašnja knjigovodstvena vrijednost
0.				200.000
1.	35,00%	70.000	70.000	130.000
2.	27,50%	55.000	125.000	75.000
3.	20,00%	40.000	165.000	35.000
4.	12,50%	25.000	190.000	10.000
5.	5,00%	10.000	200.000	-

Tablica 4: Prikaz obračuna amortizacije aritmetičkom metodom opadajućeg salda

Izvor: Izračun autora prema primjeru 3

Kao što je vidljivo iz prethodne tablice stopa svota godišnje amortizacije smanjuje se u svakoj godini za 15.000,00 kn, zbog toga u prvoj godini ona iznosi 70.000,00 kn dok u

zadnjoj, petoj godini ona iznosi samo 10.000,00 kn. Promatrajući stope amortizacije u prvoj godini ona iznosi 35 %, a u zadnjoj 5 % što predstavlja razliku od ukupno 30 %.

Godina	Stopa amortizacije	Svota godišnje amortizacije	Akumulirana amortizacija	Sadašnja knjigovodstvena vrijednost
0.				200.000
1.	35%	70.000	70.000	130.000
2.	35%	45.500	115.500	84.500
3.	35%	29.575	145.075	54.925
4.	35%	19.224	164.299	35.701
5.	35%	12.495	176.794	23.206
6.	35%	8.122	184.916	15.084
7.	35%	5.279	190.196	9.804
8.	35%	3.432	193.627	6.373
....	...	...	...	...
Ukupno		200.000		

Tablica 5: Prikaz obračuna amortizacije prema geometrijskoj metodi opadajućeg salda

Izvor: Izračun autora prema primjeru 3

Prethodna tablica prikazuje drugi oblik degresivne metode pri kojoj se stopa amortizacije kroz razdoblja uopće ne mijenja, ali se mijenja osnovica za izračun svote amortizacije. U svakom se razdoblju amortizacija izračunava na način da se stopa pomnoži sa sadašnjom knjigovodstvenom vrijednošću iz prethodnog razdoblja. Za izračun svote amortizacije kod ove metode može se koristiti sljedeća formula:

$$Am_n = SV_{n-1} \times Am\%$$

gdje simboli imaju značenje kao i u prethodnim formulama osim:

SV – sadašnja knjigovodstvena vrijednost

God.	Godišnji broj sati rada	Akumulirani sati rada	Preostali sati rada u vijeku trajanja	Stopa amort.	Svota godišnje amortizacije	Akumulirana amortizacija	Sadašnja knjig. vrijednost
0.			10.000				200.000
1.	3.500	3.500	6.500	35%	70.000	70.000	130.000
2.	3.000	6.500	3.500	30%	60.000	130.000	70.000
3.	2.000	8.500	1.500	20%	40.000	170.000	30.000
4.	1.000	9.500	500	10%	20.000	190.000	10.000
5.	500	10.000	-	5%	10.000	200.000	-

Tablica 6: Prikaz obračuna amortizacije funkcionalnom metodom – prema broju sati rada

Izvor: Izračun autora prema primjeru 3

U prethodnoj tablici prikazano je na koji način se izračunava amortizacija prema broju sati korištenja osnovnog sredstva. Pretpostavka je da imovina koja se amortizira može ukupno raditi 10.000 sati, s time da se svake godine broj sati smanjuje zbog sve veće potrebe za održavanjem (npr. kod stroja bi to bili servisi i popravci). Na temelju sati se izračunava i stopa amortizacije.

God.	Godišnji broj proizvedenih proizvoda	Akumulirani broj proizvedenih proizvoda	Preostali sati rada u vijeku trajanja	Stopa amort.	Svota godišnje amort.	Akumulirana amortizacija	Sadašnja knjig. vrijednost
0.			2.000.000				200.000
1.	800.000	800.000	1.200.000	40%	80.000	80.000	120.000
2.	600.000	1.400.000	600.000	30%	60.000	140.000	60.000
3.	320.000	1.720.000	280.000	16%	32.000	172.000	28.000
4.	180.000	1.900.000	100.000	9%	18.000	190.000	10.000
5.	100.000	2.000.000	-	5%	10.000	200.000	-

Tablica 7: Prikaz obračuna amortizacije funkcionalnom metodom – prema broju proizvedenih proizvoda

Izvor: Izračun autora prema primjeru 3

Prethodna tablica prikazuje obračun amortizacije prema broju proizvedenih proizvoda u godini. Prema načinu izračuna jednaka je funkcionalnoj metodi koja se temelji na broju sati rada.

Svaka od gore navedenih metoda različito utječe na stvaranje troškova amortizacije u promatranom razdoblju od pet godina. U sljedećoj tablici prikazati će se koliko pojedina metoda u pojedinoj godini stvara troškova amortizacije.

Metode	Svote amortizacije prema vrsti metode po godinama					Ukupno obračunana amortizacija
	Godina					
	1.	2.	3.	4.	5.	
Linearna metoda	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	200.000
Aritmetička metoda opadajućeg salda	70.000	55.000	40.000	25.000	10.000	200.000
Geometrijska metoda opadajućeg salda	70.000	45.500	29.575	19.224	35.701	200.000
Funkcionalna metoda - prema broju sati	70.000	60.000	40.000	20.000	10.000	200.000
Funkcionalna metoda - prema broju proizvedenih proizvoda	80.000	60.000	32.000	18.000	10.000	200.000

Tablica 8: Amortizacija prema različitim dopustivim metodama i razdoblju

Izvor: Autor prema tablicama od 3 do 7

Sve su prikazane svote prenesene iz ranijih obračuna prema metodama, osim svote amortizacije u petoj godini kod geometrijske metode opadajućeg salda. Naime, ako se pretpostavi da će se imovina koristiti pet godina onda prikazana svota prikazuje ostatak vrijednosti koji bi bio otpisan prilikom rashodovanja imovine. U zadnjem stupcu prikazana je ukupna svota obračunane amortizacije u promatranom razdoblju. Iz navedenoga je vidljivo da bez obzira na odabir metode promatrano u duljem razdoblju izborom metode se ne može utjecati na rezultat poslovanja.

Metode	EBIT po promatranim godinama					Zbroj dobitaka (EBIT) u promatranom razdoblju
	1.	2.	3.	4.	5.	
Linearna metoda	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	300.000
Aritmetička degresivna metoda	30.000	45.000	60.000	75.000	90.000	300.000
Geometrijska degresivna metoda	30.000	54.500	70.425	80.776	64.299	300.000
Funkcionalna metoda - prema broju sati	30.000	40.000	60.000	80.000	90.000	300.000
Funkcionalna metoda - prema broju proizvedenih proizvoda	20.000	40.000	68.000	82.000	90.000	300.000

Tablica 9: Prikaz EBIT-a po godinama uz primjenu pojedine metode amortizacije (EBITDA u svim godinama je 100.000)

Izvor: Izračun autora prema tablici 8

Prethodna tablica prikazuje kolika dobit (EBIT) je prikazana u promatranim godinama uz primjenu pojedine metode amortizacije. Kao što se može vidjeti iz posljednjeg stupca ukupni dobitak je u potpunosti jednak, odnosno ukupna svota dobitka u promatranih pet godina je jednaka pri primjeni svake metode amortizacije. Međutim, svaka metoda gledajući pojedine godine daje drukčiju dobit. Promatrajući prvu godinu možemo zaključiti da primjenom linearne metode trgovačko društvo može iskazati najvišu svotu EBIT-a dok funkcionalnom metodom – prema broju proizvedenih proizvoda najnižu svotu dobitka prije oporezivanja. Stoga dolazimo do zaključka da izborom metode amortizacije možemo utjecati na uspješnost poslovanja u kraćem razdoblju, ali u duljem razdoblju ne.

4.2. Prikaz utjecaja vrijednosnog usklađenja potraživanja na uspješnost poslovanja društva

Vrijednosno usklađivanje dugotrajnih i kratkotrajnih potraživanja jedan je od načina kojim se može utjecati na uspješnost poslovanja. Vrijednosna usklađenja u praksi se ponekad koriste za utjecaj na uspješnost, naravno, uz uvjet da je to vrijednosno usklađenje porezno priznato kako bi se umanjila i osnovica poreza na dobit tim je privlačnije. U

nastavku će se zanemariti porezni propisi te će se prikazati samo računovodstveno postupanje s vrijednosnim usklađenjem gdje se neće oslanjati na individualnu procjenu naplativosti potraživanja već će se koristiti mogući pristup procjeni. Način na koji će se pristupiti procjeni je takav da će se utvrditi grupe prema danima kašnjenja na datum bilance i svakoj grupi će se dodijeliti stopa vrijednosnog usklađenja prema iskustvenim podacima.

Pristup 1			
Dani kašnjenja	Stopa vrijednosnog usklađenja	Početna vrijednost potraživanja	Svota vrijednosnog usklađenja
do 30	5%	200.000	10.000
od 31 do 60	10%	180.000	18.000
od 61 do 120	20%	150.000	30.000
od 121 do 180	40%	120.000	48.000
od 181 do 360	75%	100.000	75.000
više od 360	100%	50.000	50.000
Ukupno		800.000	231.000
Pristup 2			
Dani kašnjenja	Stopa vrijednosnog usklađenja	Početna vrijednost potraživanja	Svota vrijednosnog usklađenja
do 30	10%	200.000	20.000
od 31 do 60	20%	180.000	36.000
od 61 do 120	40%	150.000	60.000
od 121 do 180	60%	120.000	72.000
od 181 do 360	80%	100.000	80.000
više od 360	100%	50.000	50.000
Ukupno		800.000	318.000
Razlika			87.000

Tablica 10: Prikaz vrijednosnog usklađenja potraživanja primjenom dva različita pristupa

Izvor: Autor osobno prema pretpostavljenim podacima

Iz prethodne se tablice može vidjeti kako se na temelju različitih pristupa vrijednosnog usklađenja potraživanja koja su svrstana u šest skupina prema danima kašnjenja od dana dospijeca može doći do različitog iznosa troška vrijednosnog usklađenja. Primjenom prve politike prikazuje se trošak u visini od 231.000,00 kuna, a drugom trošak

u svoti od 318.000,00 kuna. Razlika primjenom ove dvije pretpostavljene politike je u visini od 87.000,00 kuna. Naravno, ta razlika može biti i drukčija.

U Hrvatskoj je Zakonom o porezu na dobit²⁹ kao porezno priznati trošak dopušteno vrijednosno usklađenje po osnovi ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca koja u slučaju ako je od dospijeca potraživanja proteklo više od 60 dana, a pod uvjetom da ista nisu naplaćena do petnaestog dana prije dana podnošenja prijave poreza na dobit. Uz to bitno je da je priznat prihod u poslovnim knjigama temeljem tog potraživanja, da potraživanje nije zastarjelo i da nije od fizičkih ili povezanih osoba te da se postupilo pažnjom dobrog gospodarstvenika s ciljem naplate. S obzirom na zakonske odredbe trgovačka društva mogu koristiti mogućnost i vrijednosno uskladiti potraživanja u cijelosti kojima je na datum bilance od dospijeca prošlo više od 60 dana.

Ako se pretpostavi da iz tablice 8 sva potraživanja kojima je od dospijeca proteklo više od 60 dana (ukupna svota tih potraživanja je 420.000,00 kuna) zadovoljavaju i ostalim uvjetima za porezno priznato vrijednosno usklađenje poduzetnik bi mogao sva potraživanja vrijednosno uskladiti. Time bi on prikazao trošak vrijednosnog usklađenja u svoti od 420.000,00 kuna, a time i smanjio osnovicu poreza na dobitak. U bilanci se takva poslovna promjena odražava kao smanjenje imovine (potraživanja) odnosno povećanje rashoda i smanjenje dobitka u računu dobitka i gubitka.

4.3. Prikaz utjecaja izbora metode utroška zaliha na uspješnost poslovanja društva

Već je ranije u radu navedeno da postoje četiri metode obračuna utroška zaliha, ali najzanimljivije za poduzetnike su metoda FIFO i metoda prosječnog ponderiranog troška. Naravno ove dvije metode daju različite rezultate u slučaju promijene cijena, jer ako bi cijene ostale u izvještajnoj godini iste kao i na početku metode bi dale iste rezultate. Također, isti bi utjecaj na uspješnost poslovanja društva imale i u slučaju ako na početku godine ne bi bilo uopće zaliha, a sve nabavljene u tijeku godine bi bile utrošene čime ni na kraju razdoblja ne bi bilo zaliha. Pretpostavka za usporedbu ove dvije metode je da na cijene u promatranom razdoblju utječe inflacija, čime se dobivaju različite svote utroška i

²⁹ čl. 9. Zakona, Nar. nov., br. 177/04. – 50/16.

različita stanja zaliha na kraju razdoblja. U sljedećim se tablicama prikazuju različitosti u primjenama ove dvije metode prema primjeru danom u nastavku.

Primjer 4: Usporedba primjene FIFO metode utroška zaliha i metode prosječnog ponderiranog troška.

U nekom razdoblju 1. listopada nabavljeno je 100 komada materijala ukupne vrijednosti 10.000,00 kuna. Zatim, 5. listopada nabavljeno je još 100 komada istog materijala ukupne vrijednosti 12.000,00 kuna. 6. listopada utrošeno je ukupno 140 komada materijala.

Datum	Opis	Ulaz	Izlaz	Stanje	Cijena	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO
1.10.	Nabava	100		100	100,00	10.000,00		10.000,00
5.10.	Nabava	100		200	120,00	12.000,00		22.000,00
6.10.	Utrošak		140	60			14.800,00	7.200,00
			100		100,00		10.000,00	
			40		120,00		4.800,00	
31.12.	Zaključni saldo			60	120,00			7.200,00

Tablica 11: Obračun zaliha po FIFO metodi

Izvor: Izračun autora prema primjeru 4

Kao što je vidljivo iz prethodne tablice prilikom korištenja FIFO metode najprije se utroše prvo nabavljene zalihe, u ovom slučaju to su zalihe nabavljene po cijeni od 100 kn, a tek kada se utroše sve zalihe koje su prve nabavljene troše se sljedeće u nizu.

Datum	Opis	Ulaz	Izlaz	Stanje	Cijena	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO
1.10.	Nabava	100		100	100,00	10.000,00		10.000,00
5.10.	Nabava	100		200	120,00	12.000,00		22.000,00
6.10.	Utrošak		140	60	110,00		15.400,00	6.600,00

Tablica 12: Obračun zaliha po prosječnoj ponderiranoj cijeni

Izvor: Izračun autora prema primjeru 4

Obračun zaliha po prosječnoj ponderiranoj cijeni vrši se na način da se nakon svake nove nabave računa prosječna ponderirana cijena prema kojoj se obračunavaju kasniji utrošci zaliha.

Metoda	Utrošak	Stanje zaliha na kraju razdoblja
FIFO	14.800,00	7.200,00
Prosječna ponderirana cijena	15.400,00	6.600,00
Razlika	600,00	600,00

Tablica 13: Usporedba FIFO i prosječne ponderirane metode utroška zaliha

Izvor: Autor prema tablici 11 i 12

Iz prethodne tablice može se zaključiti da različite metode utroška zaliha u slučaju rasta cijena različito utječu na uspješnost poslovanja i na financijski položaj društva, odnosno na vrijednost zaliha na kraju razdoblja. U prethodnom slučaju razlika u utjecaju na financijski rezultat je 600 novčanih jedinica. FIFO metodom dobiva se manji trošak nego ponderiranom prosječnom cijenom ne samo u ovom primjeru nego i u svakom drugom gdje je pretpostavka da na tržištu vlada inflacija odnosno rastu tržišne cijene tih zaliha i da se ne utroše sve nabavljene zalihe u tijeku godine.

Prema svemu sudeći ovakav utjecaj je moguć samo u kraćem razdoblju, ako se uzme u obzir da će se u sljedećoj godini sve te zalihe utrošiti ili na neki drugi način rashodovati, što se podrazumijeva u poslovanju, te će zalihe teretiti rashode tog razdoblja. Što bi značilo ako promatramo dva razdoblja rashod će biti prikazan u svoti od 22.000,00 kn bez obzira koju metodu utroška zaliha odabrali.

Prema tome, može se zaključiti da različite metode obračuna utrošenih zaliha privremeno u kraćim razdobljima mogu utjecati na poslovni rezultat i financijski položaj društva, ali da u duljem razdoblju, praktički nemaju utjecaja. Upravo zbog te činjenice bitna je dosljednost u primjeni odabrane metode obračuna zaliha, a u slučaju promjene metode objaviti sve učinke na prošla i tekuće obračunsko razdoblje kao da je ta politika primjenjivana oduvijek.

4.4. Prikaz utjecaja rezerviranja na uspješnost poslovanja društva

Rezerviranje predstavlja buduću obvezu koja je proizašla iz prošlih događaja i vrlo je bitno za priznavanje rezerviranja da postoji vjerojatnost da će podmirenje obveze zahtijevati odljev imovine društva i da se svota odljeva može pouzdano procijeniti. Rezervirati se može za troškove u jamstvenom roku, za otpremnine, troškove restrukturiranja i slično. U nastavku će se prikazati moguća računovodstvena politika rezerviranja za troškove restrukturiranja koji će nastati u budućnosti.

Primjer 5: Prikaz primjene računovodstvene politike rezerviranja

Društvo planira restrukturiranje 2020. godine te danas procjenjuje da će visina troškova restrukturiranja biti 100.000,00 kn. Pretpostavka je da se svake godine rezervira 1/5 ukupnog troška.

Politika: Društvo će izvršiti rezerviranje za troškove restrukturiranja u trenutku procjene, primjenjujući diskontni faktor od 6% na godišnjoj razini.

Opis	Godina				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Predviđena svota rezerviranja	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Diskontni faktor	0,747	0,792	0,840	0,890	0,943
Izračun	$20.000 \times 0,747$	$20.000 \times 0,792$	$20.000 \times 0,84$	$20.000 \times 0,89$	$20.000 \times 0,943$
Trošak rezerviranja	14.940	15.840	16.800	17.800	18.860
Svođenje na sadašnju vrijednost prethodnih godina		900	1.920	3.000	4.240
Ukupan trošak rezerviranja	14.940	16.740	18.720	20.800	23.100

Tablica 14: Prikaz politika rezerviranja za restrukturiranje

Izvor: Izračun autora prema primjeru 5

Iz prethodnog primjera može se vidjeti na koji način društva mogu rezervirati za troškove restrukturiranja u skladu sa zahtjevima MRS-a 37. U praksi se javljaju i drugačiji pristupi rezerviranju za troškove restrukturiranja koji nisu u skladu sa zahtjevima standarda. Pa tako nailazimo na praksu rezerviranja "onda kada se može rezervirati". Jasnije rečeno društva rezerviraju u razdobljima kada ostvare veliki dobitak što nije

ispravno odnosno nije u skladu sa standardima koji zahtijevaju utvrđivanje najbolje procjene i njezino svođenje na sadašnju vrijednost budućih novčanih tijekova.

Osim rezerviranja za troškove restrukturiranja u praksi se vrlo često javljaju i rezerviranja za otpremnine zbog odlaska zaposlenika u mirovinu. Takvim postupanjem troškovi otpremnine alociraju se na cijeli radni vijek zaposlenika, a ne samo na godinu kada zaposlenici odlaze u mirovinu. Stoga, ako trgovačka društva urede računovodstvenim politikama da će svake godine rezervirati određenu svotu za isplatu otpremnina zbog odlaska zaposlenika u mirovinu trošak će se priznati u svakom razdoblju, a u godini isplate ukinut će se dio rezerviranja u korist prihoda od ukidanja rezerviranja i to u visini stvarnih troškova.

U hrvatskoj praksi javlja se problem neprihvatanja ovakve vrste rezerviranja zbog poreznih propisa. Naime, Zakonom o porezu na dobit rezerviranja se priznaju samo prema planu za sljedeće porezno razdoblje, tj. priznaje se svota rezerviranja koja će se isplatiti sljedeće godine. Zbog toga možemo zaključiti da porezni propisi priznaju trošak rezerviranja samo za otpremnine po kojima će trošak nastati u sljedećem poreznom razdoblju, dok takvo postupanje nije u skladu sa zahtjevima standarda.

Primjer 6: Rezerviranja za otpremnine s računovodstvenog i poreznog motrišta

Trgovačko društvo računovodstvenim je politikama odredilo da će svake godine izvršiti rezerviranje za otpremnine u svoti od 20.000,00 kn. U 2017. jedan zaposlenik odlazi u mirovinu i društvo će prema planu iskazati trošak otpremnine u svoti od 18.000,00 kn. Pretpostavka je da od 2013. do danas nije zaposlenici nisu odlazili u mirovinu.

Godina	Iskazana svota rezerviranja	Porezno priznata svota rezerviranja
2013.	20.000,00	0
2014.	20.000,00	0
2015.	20.000,00	0
2016.	20.000,00	18.000,00

Tablica 15: Prikaz usporedbe rezerviranja prema računovodstvenim i poreznim zahtjevima

Izvor: Izračun autora prema primjeru 6

Iz prethodne se tablice može jasno zaključiti da se u rashode razdoblja svake godine uključuje jednaka svota rezerviranja. S poreznog motrišta takva rezerviranja nisu priznata u godinama 2013., 2014. i 2015. jer u godinama koje slijede nakon njih nisu nastali stvarni troškovi za otpremnine. U 2016. se također iskazuje rezerviranje u svoti od 20.000,00 kn, a porezno se priznaje samo svota od 18.000,00 zbog toga što će u sljedećem razdoblju prema planu nastati trošak po osnovi otpremnine u toj svoti.

4.5. Prikaz utjecaja politika troškova posudbe na uspješnost poslovanja društva

Hrvatski standardi financijskog izvješćivanja daju trgovačkim društvima na izbor hoće li kapitalizirati kamate ili ne. Jedini uvjet za kapitalizaciju kamata je taj da se financiranje odnosi na nabavu kvalificirane imovine, a to je ona vrsta imovine za čije stavljanje u uporabu je potrebno dulje od jedne godine. Najbolji, a i najčešći primjer takve imovine je gradnja nekretnine koja se financira iz tuđih sredstava.

Primjer 7: Prikaz utjecaja politika vezanih za kapitalizaciju troškova posudbe na rashode

Trgovačko društvo (koje primjenjuje HSFI-je) je 1. siječnja 2012. započelo gradnju nekretnine koju financira namjenskim kreditom uz fiksnu kamatnu stopu i koristi mogućnost počeka od 7 godina. Svota kredita je 20.000.000,00 kn, a godišnja kamata obračunava se po stopi od 2,5%. Riječ je o kvalificiranoj imovini koja ispunjava uvjete za kapitalizaciju troškova posudbe. Gradnja je završena i nekretnina stavljena u upotrebu na dan 31. prosinca 2016.

Politika 1: Troškovi posudbe koji se odnose na nabavu kvalificirane imovine kapitaliziraju se.

Politika 2: Troškovi posudbe koji se odnose na nabavu kvalificirane imovine priznaju se u rashode razdoblja u kojem su nastali.

Opis	Godina					
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Politika 1	0	0	0	0	0	500.000
Politika 2	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000

Tablica 16: Prikaz rashoda po razdobljima uz primjenu različitih politika kapitalizacije troškova posudbe

Izvor: Izračun autora prema primjeru 7

U prethodnoj tablici prikazani su rashodi temeljem kamata koji terete pojedino razdoblje temeljem pojedine politike. Primjenjujući prvu politiku društvo kapitalizacijom kamata ne tereti rashode razdoblja već povećava nabavnu vrijednost dugotrajne imovine. U drugoj politici društvo s osnove kamata tereti rashode razdoblja i time prikazuje manji dobitak za razliku od prve politike.

Ovakav odabir politika moguć je samo za obveznike primjene HSFI-a jer oni dopuštaju izbor između iskazivanja troškova posudbe u rashode razdoblja i kapitalizacije troškova posudbe. S druge strane MSFI ne dopušta izbor već zahtjeva kapitalizaciju troškova posudbe pri nabavi kvalificirane imovine, tj. imovine kojoj treba dulje razdoblje za dovođenje u stanje za namjeravanu uporabu ili prodaju.

Ako društvo primjenjuje politiku kapitalizacije kamate povećavaju imovinu i poboljšavaju tekući dobitak, a to se odražava i na financijski položaj kao povećanje bilančne svote. Takav pristup odgovara onim društvima koja žele iskazati veći rezultat poslovanja i povećanu bilancu tijekom investiranja, a manji dobitak kasnije zbog toga što će se kamate amortizirati kroz nabavnu cijenu imovine.

Međutim, ako društvo kamate iskazuje kao troška razdoblja tada se ne povećava bilančna svota i iskazuje se manji dobitak tekućeg razdoblja. Takav pristup odgovara društvima koja žele iskazivati manji rezultat tijekom investiranja, a veći kasnije kada se vrate posudbe od zajmova za investiranje.

5. ZAKLJUČAK

Trgovačka društva u cilju ostvarenja poslovnih politika teže iskazivanju realnih i objektivnih poslovnih rezultata, financijskog položaja i novčanih tijekova te u tu svrhu odabiru odgovarajuće računovodstvene politike koje će u skladu sa standardima najpouzdanije prikazati nastale događaje i transakcije. Izbor računovodstvenih politika obavlja se u prvom redu zbog činjenice što HSFI-i odnosno MSFI-i prikazivanje određenih događaja i transakcija omogućuju pomoću više metoda, tehnika ili postupaka. To se sve može postići unutar okvira dopuštenih od strane računovodstvenih standarda. Na primjer, ako društvo investira u razvoj određene kvalificirane imovine a istu financira iz tuđih sredstava ono kapitalizacijom troškova posudbe može u godinama izgradnje dugotrajne imovine, tj. od njezina početka do završetka prikazati veći rezultat nego što bi bio prikazan da troškovi posudbe terete rashode razdoblja budući da troškovi posudbe ne terete troškove razdoblja.

Računovodstvene su politike dio poslovne politike trgovačkog društva te je u njihovom donošenju važno da sudjeluju svi oni na koje se politike odnose kako bi bili upoznati o utjecaju odgovarajućih računovodstvenih politika na poslovni rezultat, financijski položaj i novčane tokove društva.

Pri odabiru računovodstvenih politika, kao što je u primjerima prikazano, treba imati u vidu da se određenim računovodstvenim politikama može utjecati na poslovni rezultat i financijski položaj u kraćim razdobljima ali da dugoročno takve politike nemaju utjecaja na elemente financijskih izvješća.

Nema teoretskih spoznaja o tome koji je komplet računovodstvenih politika dobar, a koji je loš, ne može se govoriti o tome da pri izboru određene računovodstvene politike npr. dugotrajne financijske imovine koja se priznaje prema *fer* vrijednosti ili amortizacijskom trošku odgovara funkcionalna ili neka druga metoda amortizacije dugotrajne materijalne imovine. Na taj način mogu se razmatrati i druge kombinacije računovodstvenih politika.

Računovodstvene politike imaju posebnu svrhu, izbor iz MSFI-a odnosno HSFI-a odgovarajućih postupaka, metoda i tehnika kako bi trgovačka društva pri sastavljanju financijskih izvješća postupala konzistentno, dosljedno iz razdoblja u razdoblje, kako bi

objavili svoje pretpostavke i politike za sastavljanje tih izvješća i time otklonili svaku sumnju u manipulacije, nedosljednosti ili bilo kakva postupanja koja znače nedopuštenu kreaciju poslovnih rezultata i financijskog položaja društva. Dosljedna primjena odabranih računovodstvenih politika jest prepreka manipulaciji rezultatom. U prethodnim primjerima to je zorno prikazano.

U hrvatskoj poslovnoj praksi računovodstvene politike predlažu računovođe, u nekim slučajevima i vanjski računovodstveni servisi što je još gora mogućnost jer oni nisu upoznati sa poslovnim procesima i samim poslovanjem društva.

Računovodstvenim se politikama omogućava alociranje budućih troškova na sadašnja razdoblja budući da su učinci poslovnog procesa prikazani u sadašnjim razdobljima. Na taj način rezultat ukupnog poslovanja prema obračunskim razdobljima na način prilagođavanja računovodstvenih politika onim poslovnim koji se odnose na ta razdoblja. Zbog toga utjecaj računovodstvenih politika na sadržaj financijskih izvješća i uspjeh poslovanja može postojati samo u kraćem vremenskom razdoblju, dok dugoročno gledano takav utjecaj nije moguć.

Financijska izvješća trebaju istinito i *fer* prezentirati financijski položaj i financijsku uspješnost što se postiže vjernim predočavanjem učinaka transakcije i drugih poslovnih događaja, a u skladu s kriterijima priznavanja imovine, obveza, kapitala, prihoda i rashoda. Početno priznavanje, a kod nekih i naknadno mjerenje moguće je primjenom različitih računovodstvenih politika. U svakom slučaju, ako su računovodstvene politike donesene u skladu sa standardima rezultat, kakav god bio taj rezultat, nije pogrešan. Jednako tako, nije pogrešno ako različite politike donose drukčiju poslovnu uspješnost već je bitno da se politike primjenjuju kontinuirano i s ciljem predočavanja *fer* i istinitog stanja i poslovanja društva. Stoga, se ne može reći da financijska izvješća izrađena prema usvojenim računovodstvenim politikama (u skladu sa MSFI-ma odnosno HSFI-ma) nisu točna odnosno ispravna budući da su izrađena na temelju odabranog kompleta zahtjeva tih standarda. Također se za takva izvješća ne može tvrditi da ne prikazuje istinite podatke već je pitanje jesu li sastavljene u skladu sa standardima i poštujući računovodstvene politike. Odnosno, sva ona financijska izvješća koja su sastavljena u skladu sa standardima i u skladu s tim standardima usvojenim računovodstvenim politikama mogu nositi ocjenu da su sastavljena sukladno svim relevantnim standardima i imaju visoku informativnu vrijednosti, pouzdanost i dosljednost, usporedivost i opreznost kao temeljnim načelima na

kojima počivaju financijska izvješća jer je zastupljeno pravilo *fer* prezentiranja i istinitog prikazivanja.

Nasuprot tome ona financijska izvješća koja nemaju za podlogu odgovarajući izbor računovodstvenih politika nemaju te odlike nego obilježja improvizacije, postupanja od slučaja do slučaja, a to znači i nedosljednost te da podatci nisu usporedivi, nepouzdan su jer ne sadrže okvir pravila, metoda, tehnika i postupanja na temelju kojih su sastavljena te se objektivan korisnik tih izvješća ne može pouzdati u informacije koje prezentiraju.

Računovodstvene politike upravo stoga imaju bitno značenje pri prezentiranju financijskih izvješća kako bi ona bila sastavljena na pravilima nepristranosti, pouzdanosti i sadržavala sva obilježja kojima se sastavljaju financijska izvješća.

6. LITERATURA

Knjige:

1. Butler, C. (2013) Accounting for Financial Instruments. A John Wiley and Sons Ltd.
2. Cirkveni Filipović, T. - urednik (2016). Hrvatski računovodstveni sustav. Zagreb, RRiF plus
3. Hazen, T. L., W. Markham, J. (2003) Mergers, acquisitions and other business combinations, USA, Thomson West
4. M. Chisholm, A. (2009) Derivatives demystified – A Step-by-Step Guide to Forwards, Futures, Swaps and Options Second edition. A John Wiley and Sons Ltd.
5. Skupina autora (2014) Računovodstvo poduzetnika. Zagreb, RRiF-plus d.o.o.
6. Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager L. (2008). Analiza financijskih izvještaja, Zagreb, Masmedia

Časopisi:

7. Cirkveni Filipović, T. (2016) Računovodstvo troškova posudbe. Računovodstvo, revizija i financije, XXVI, (10)
8. Cirkveni, T. (2012) Računovodstveno praćenje ulaganja u nekretnine. Računovodstvo, revizija i financije, XXI, (7)
9. Belak, V. (2008) Kreativno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje. Računovodstvo, revizija i financije, XVIII, (8)
10. Belak, V. (2016) Računovodstvo izrade vlastite dugotrajne imovine. Računovodstvo, revizija i financije, XXVI, (9)
11. Brkanić, V. (2013) Kritički osvrt na uporabu načela poštene (*fer*) vrijednosti imovine i kapitala. Računovodstvo, revizija i financije, XXIII, (9)
12. Brkanić, V. (2009) Bilančna kozmetika – dopuštena i nedopuštena "kreativnost" u financijski i poreznim izvješćima. Računovodstvo, revizija i financije, XIX, (4)
13. Guzić, Š., (2016) Procjena goodwilla i dobitka od povoljnije kupnje. Računovodstvo, revizija i financije, XXVI, (9)
14. Guzić, Š. (2014) Računovodstvo rezerviranja. Zagreb, RRiF plus, Računovodstvo, revizija i financije, XXIV, (8)
15. Guzić, Š. (2007). Računovodstvo nematerijalne imovine. Računovodstvo, revizija i financije, XVII, (11)

16. Jurić, Đ. (2015) Posebnosti godišnjeg obračuna za 2014. u trgovačkoj djelatnosti. Računovodstvo, revizija i financije, XXV, (2)
17. Švigr, A. (2009) Računovodstvene politike i njihov utjecaj na poslovni i porezni rezultat. Zagreb, Računovodstvo, revizija i financije, XIX, (12)

Propisi:

18. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (Nar. nov., br. 86/15.)
19. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1126&qid=1479373322950&from=HR> – pristupljeno 17. studenog 2016.)
20. Zakon o računovodstvu (Nar. nov., br. 78/15. i Uredba – 134/15.)
21. Zakon o porezu na dobit (Nar. nov., br. 177/04. – 50/16.)
22. Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (Nar. nov., br. 108/12., 144/12., 81/13., 112/13., 71/15 i 78/15.)

POPIS SLIKA I TABLICA

Slika 1: Odnos računovodstvenih politika i poslovne politike	9
Slika 2: Naknadno vrednovanje financijske imovine	24
Tablica 1: Prikaz usporedbe metoda obračuna amortizacije	18
Tablica 2: Prikaz sadašnje vrijednosti dugotrajnih potraživanja	26
Tablica 3: Prikaz obračuna amortizacije prema linearnoj (ravnocrtnoj) metodi	40
Tablica 4: Prikaz obračuna amortizacije aritmetičkom metodom opadajućeg salda.....	41
Tablica 5: Prikaz obračuna amortizacije prema geometrijskoj metodi opadajućeg salda ...	42
Tablica 6: Prikaz obračuna amortizacije funkcionalnom metodom – prema broju sati rada	43
Tablica 7: Prikaz obračuna amortizacije funkcionalnom metodom – prema broju proizvedenih proizvoda	43
Tablica 8: Amortizacija prema različitim dopustivim metodama i razdoblju	44
Tablica 9: Prikaz EBIT-a po godinama uz primjenu pojedine metode amortizacije (EBITDA u svim godinama je 100.000)	45
Tablica 10: Prikaz vrijednosnog usklađenja potraživanja primjenom dva različita pristupa	46
Tablica 11: Obračun zaliha po FIFO metodi	48
Tablica 12: Obračun zaliha po prosječnoj ponderiranoj cijeni.....	48
Tablica 13: Usporedba FIFO i prosječne ponderirane metode utroška zaliha	49
Tablica 14: Prikaz politika rezerviranja za restrukturiranje	50
Tablica 15: Prikaz usporedbe rezerviranja prema računovodstvenim i poreznim zahtjevima	51
Tablica 16: Prikaz rashoda po razdobljima uz primjenu različitih politika kapitalizacije troškova posudbe	53